AJUNTAMENT DE SANTA COLOMA DE CERVELLO

COEXISTENCIA DIFICIL I DINAMICA SOCIAL A SANTA COLOMA DE CERVELLO

Raimon Bonal i Adela Ros
de la

FUNDACIO JAUME BOFILL
Setembre, 1989

INDEX GENERAL

Introducció

I. RECONEIXEMENT DEL TERRITORI

1. El creixement urbanístic de Santa Coloma de Cervelló i els planejaments que l'afecten

1.1 Pla General Metropolità

1.1.1 L'agricultura i els espais naturals

1.1.2 Espais verds i equipaments

1.1.3 El sòl industrial

1.1.4 Espai residencial

1.1.4.1 Els barris 1986

1.1.4.2 Densitat familiar 1986

1.1.4.3 Evolució densitat familiar (1981-86)

1.2 Pinzellades urbanístiques d'interès

1.2.1 El tennis Can Via i perspectives de creixement parcials

1.2.2 El perill d'incendis forestals

1.2.3 D'un Pla de Reforma Interior frustrat

1.2.4 El greu problema dels transports

II LA POBLACIO EN EL TERRITORI

2. Creixement poblacional i moviment migratori

2.1 Evolució de la població

2.2 Moviment migratori

2.2.1 Anàlisi del moviment migratori segons empadronament

3. Nivell d'activitat

3.1 Activitats productives

4. Nivell d'instrucció

5. Tendències electorals

5.1 Eleccions municipals

5.2 Eleccions autonòmiques

5.3 Eleccions a Corts General

5.4 Eleccions europees

6. Nivell associatiu

6.1 A la Colònia Güell

6.1.1 El Grup de Joves de la Colònia Güell
6.2 Al Casc Antic de Santa Coloma
6.2.1 Esbart Montpedrós
6.2.2 Grup de Teatre de la Societat Recreativa
6.2.3 La coral "Columba"
6.2.4 L'agrupació d'artistes Santa Coloma de Cervelló
6.2.5 L'Associació de Pares d'Alumnes (APA) del Col.legi Montpedrós
6.3 La configuració cultural al poble de Santa Coloma

III. LA COLONIA GÜELL
7. La Colònia Güell en el context de Santa Coloma de Cervelló
7.1 Introducció al terme de Colònia industrial
7.2 Naixement, situació i característiques de la Colònia Güell.
7.3 Colònia Güell i ideologia capitalista
7.4 Mòbils reals de la creació de la Colònia Güell
7.5 Altres elements que contribueixen al consens social
7.6 L'Ajuntament de Santa Coloma i la Colònia Güell: unes relacions complexes
8. La vida quotidiana a la Colònia Güell
8.1 Trajectòria professional
8.2 Salari i habitacle
8.3 El tancament de la fàbrica al 1973
8.4 La Colònia avui

INDUCCIONS GENERALS. PERFIL SOCIAL DE SANTA COLOMA DE CERVELLO
SUGGERENCIES PER A LA POLITICA MUNICIPAL

Introducció

Ben poc s'imaginava el senyor Eusebi Güell i Bacigalupi que la concentració a Santa Coloma de Cervelló, el 1890, de les seves fàbriques de filats de cotó El Vapor Vell de Sants i la que amb Ferran Alsina posseïa a Roda de Ter, canviaria la fesomia social i econòmica del poble. Efectivament i per una banda, d'exclusivament agrícola passà a compartir la seva activitat principal amb la indústria i, per l'altra, el foraster, de centrar la seva mirada al massís del Garraf, concretament al Montpedrós o la muntanya de Sant Antoni (fins el punt d'anomenar-se Santa Coloma de Monpedrós), desviaria l'atenció vers les voreres del riu Llobregat com a centre de les noves activitats dinàmiques del poble.

Situat a la dreta del riu i travessant per rieres i torrenteres que van de la muntanya fins al llleix del mateix, Santa Coloma de Cervelló fins el 1716 fou vegueria de Barcelona i entre aquesta data i el 1833 corregiment de la mateixa ciutat. El 30 de novembre del 1833 estava integrat a la recent nascuda província de Barcelona i la Divisió Territorial de Catalunya del 1931 incloïa Santa Coloma de Cervelló a la comarca natural del Baix Llobregat.

I el municipi vol saber de si mateix, tenir un autoconeixement de la seva pròpia realitat. Què ha esdevingut Santa Coloma de Cervelló aquest 1989? Es parla de l'assentament de la Quarta Universitat barcelonina al terme municipal, s'insinua l'emplaçament d'un possible hotel olímpic a Torre Salbana, hi ha planejaments concrets que l'afecten directament...

Tot plegat fa pensar en transformacions futures que podrien canviar altra vegada la configuració morfològica del poble. Sembla com si Santa Coloma de Cervelló estigués impregnat

de la divisa dinàmica i canviant dels Güell: "Ahir pastor, avui senyor". De moment, tot el que es pot dir és que s'hi observa una lenta expansió impulsada per la funció de segona residència, rememorant potser dependències nobiliàries del passat.

Efectivament, Santa Coloma és una illa de pau i tranquil.litat residencial en el context d'una agitació i d'una frenètica activitat industrial i productiva de la comarca del Baix Llobregat.

De moment, estem en mesura de respondre a un seguit d'interrogants que afecten la vida col.lectiva del municipi. Com està distribuït el sòl?, quina és la realitat social i demogràfica de la població?, quins són els centres de cohesió més importants del municipi?, quina és la importància històrica i actual de la Colònia Güell?.

La resposta a aquests interrogants és la que vesteix els diversos apartats d'aquest informe.

El que presentem en aquest escrit és només una panoràmica que pretén abordar modestament el que està passant. Són elements que permeten, a partir de la realitat actual, iniciar un debat col.lectiu que autoritzi no solament elaborar polítiques d'intervenció de les instàncies locals, sinó prendre consciència generalitzada dels possibles requeriments a formular a les diverses administracions de rang superior davant les possibles mancances que es puguin observar.

Si la redacció d'aquest paper arribés a satisfer les expectatives mínimes que van incloses en la demanda, ja ens podríem donar per ben satisfets.

Raimon Bonal i Adela Ros

I. Reconeixement del territori

1. El creixement urbanístic de Santa Coloma de Cervelló i els planejaments que l'afecten.

El municipi disposa de 7'52 quilòmetres quadrats de sòl. Ens interessa conèixer com s'opera la distribució d'aquest sòl segons les especialitats funcionals de l'espai; estem plenament convençuts que la urbanització no és una simple operació matemàtica que compartimenta l'espai urbà en funció d'uns determinats usos, sinó que la urbanització es concreta en la significació que té l'espai en la formació de la vida social.

Malgrat la dependència jurídica i, per tant, normativa del planejament urbà, es tracta d'un procés dialèctic entre una estructura social que desenvolupa els seus models culturals a través d'una relació amb l'espai i que, a l'ensems, aquesta mateixa relació manté l'estructura social i els models culturals. Si parlem de procés ens referim a una situació dinàmica i és per això que va més enllà d'una correspondència matemàtica amb el fet físic de la ciutat; com a procés actua tant a la ciutat com al camp. S'ha de trencar la dicotomia camp-ciutat, recolzada solament en la diversitat del paisatge.

Si la urbanització es correspon a un procés per mitjà del qual es transforma la relació amb l'espai, hi ha un encreuament o coincidència de diferents factors en un moment històric que provoquen un nou tipus de vida social. Factors coincidents són, per exemple, el desenvolupament tecnològic, el model cultural promogut per una societat capitalista, la divisió social del treball, el predomini més o menys determinant de l'aspecte econòmic, etc.

I el procés d'urbanització, malgrat que sigui inseparable, es diferencia del procés d'industrialització; aquest

està lligat a la producció de béns i fa de l'empresa el lloc privilegiat de formació de les relacions socials, mentre que la urbanització considera l'empresa com un lloc d'activitat i relació entre tants altres. Es pot donar una industrialització en estructures o situacions no urbanitzades.

Hi ha una incidència de l'organització espacial en l'expressió d'una manera de viure concreta. L'agrupament poblacional és un producte social, resultat d'un sistema de producció dominant en una societat històrica concreta; els interessos dominants donaran una o altra manera de viure com a resultat. Aquest és el marc de referència teòric que encamina aquest primer apartat.

1.1 El Pla General Metropolità del 1976 (P.G.M.)

El 6 de febrer del 1976 s'aprova el Pla General d'Ordenació Urbana de l'Entitat Municipal Metropolitana de Barcelona. Ens interessa saber l'afectació que té per a Santa Coloma de Cervelló aquest planejament que encara té una vigència.

El que es buscava amb la revisió del Pla Comarcal de Barcelona del 1953 era adequar el planejament a les exigències imposades en l'ordre urbanístic per la moderna tecnologia i les condicions de vida pròpies d'una societat desenvolupada. Per tant, millor exigències de dotacions, abundància d'equipaments i estàndards mínims per a assegurar un entorn ciutadà que ofereixi una millor qualitat de vida.

Els tres objectius concrets són:

a) Equilibri entre densitat demogràfica i dotacions.

b) Potenciació i desenvolupament de la comarca amb operacions d'acció urbanística.

c) Millora de la qualitat de vida a través de l'establiment d'estàndards urbanístics, de zones verdes en forma de parcs urbans o d'àrees forestals i dels equipaments docents, sanitario-assistencials, esportius i recreatius.

Intentem veure les conseqüències més immediates que comportarà per a Santa Coloma de Cervelló contrastant les dades del Pla General Metropolità amb les informacions més recents sobre l'ús del sòl.

1.1.1 L'agricultura i els espais naturals

El PGM determinava una superfície per l'agricultura de 100 hectàrees i per espais naturals de 229 hectàrees.

Però resulta que entre el 1972 i el 1982 Santa Coloma de Cervelló incrementava les explotacions agràries en un 228 % (quan a la comarca del Baix Llobregat s'observava un augment d'explotacions del 66 %).

Aquesta dada reflexa únicament un important increment de les parcel.lacions: el 1972 n'hi havia 172 i el 1982 eren 336 les parcel.les. En aquesta darrera data, hi havia a Santa Coloma una mitja de 3 parcel.les per explotació que es corresponia a la mateixa mitja comarcal.

La superfície total de les explotacions era el 1982 de 466 hectàrees de les que 308 eren terres cultivades, 146 eren zones forestals i 12 es dedicaven a altres usos.

El règim de tinença d'aquestes terres era el següent: 335 hectàrees eren de propietat, 91 d'arrendament i 40 de parceria.

Amb data més recent del 1986, tenim encara informacions més concretes. De les 752 hectàrees del municipi, la distribució segons usos és la següent:

-199 hectàrees són superfície forestal.

-348 hectàrees superfície conreada.

-205 hectàrees superfície d'altres usos, sobretot industrial i residencial com veurem més tard.

La superfície conreada es distribueix de la manera següent: 150 hectàrees de secà (20 d'herbacis i 130 d'arboris dels que només els cirerers n'ocupen 118 hectàrees) i 198 hectàrees de regadiu (70 d'herbacis i 128 d'arboris).

En conjunt, doncs, resulta que a Santa Coloma de Cervelló es conrea el 46'3 % de la superfície municipal (al Baix Llobregat només el 24'2 %) i es rega el 56'9 % de la superfície conreada gràcies al canal de la dreta del Llobregat (a la comarca només el 46'1 %). La importància agrícola del municipi és evident.

1.1.2 Espais verds i equipaments

El Pla General Metropolità destinà a aquests usos les superfícies següents:

Espais verds locals: 29 hectàrees
metropolitans: 10 hectàrees.
Equipaments locals: 36 hectàrees
metropolitans: 11 hectàrees.

No disposem de referències més actualitzades al respecte.

1.1.3 El sòl industrial

S'han previst 18 hectàrees com a sòl urbanitzable per a ús industrial. De totes maneres, amb dades del 1986, hi havia 8'2 hectàrees efectivament ocupades i 17 d'urbanitzables.

De fet, d'entre les moltes fàbriques que hi ha al municipi, dues són considerades grans empreses. La primera és del sector metal.lúrgic, Caldereria del Baix Llobregat S.A., amb una plantilla de 35 treballadors, amb uns ingressos de 280 milions i amb una exportació de 23 milions de pessetes (el 1986). Tot el capital és autòcton. La segona és de compostos i processos químics, Macdermid Española S.A., amb 26 treballadors de plantilla, ingressos de 327 milions i exportacions de 17 milions (el mateix any). Tot el capital és estranger.

Tot fa pensar que el ritme de creixement industrial de Santa Coloma de Cervelló és particularment dinàmic i el quadre que segueix fonamenta la nostra sospita:

Períodes	Inversions industrials	Llocs de treball	Mils ptes
1973-78	12	177	53.588
1979-84	37	196	183.590

Hi ha dos planejaments vigents de sòl industrial que en part són ja consolidats:

El polígon Industrial Nord de 4'135 hectàrees amb una edificabilitat de 20.229 metres quadrats (a raó de 2'04 metres quadrats/metre quadrat de sòl).

El polígon Eixample Industrial amb una superfície de 13'748 hectàrees i amb una edificabilitat de 62.630 metres quadrats (a raó de 2'19 metres quadrats/metres quadrats de sòl).

1.1.4 L'espai residencial

El Pla General Metropolità preveu 100 hectàrees per a ús residencial amb la distribució següent: urbà dens 18 hectàrees, ciutat jardí 34 i sòl urbanitzable 48.

Els tipus constructius actuals, amb dades del 1980, tipifiquen la funcionalitat dels 977 edificis així: familiars 834, col.lectius 3 i no d'habitatge 140. L'estat físic dels mateixos era aleshores força bo, puix que només un era ruïnós i 50 (el 6 %) eren considerats deficients.

El ritme constructiu és més aviat lent seguint un procés del que no són esperables grans transformacions morfològiques. I això ho diem veient la dinàmica de les cases acabades durant el període 1981-1987: 69 foren de construcció lliure i 19 de protecció oficial. Pel que fa a la tipologia, 58'7 % de les mateixes eren en bloc, 39'2 % aïllades i un 2 %, la resta, adossades.

Els planejaments que afecten el sòl residencial són:

L'Eixample Residencial qualificat de desenvolupament urbà d'intensitat 1 (amb possibilitat morfològica de cases de planta i tres pisos), d'una superfície de 17'475 hectàrees i amb una edificabilitat de 110.191 metres quadrats (a raó de 0'80 metres quadrats/metre quadrat de sòl).

Font Vella qualificat de desenvolupament urbà d'intensitat 2 (amb possibilitat morfològica d'habitacles unifamiliars i adossats), amb una superfície de 3'204 hectàrees i amb una edificabilitat de 16.050 metres quadrats (a raó de 0'62 metres quadrats/metre quadrat de sòl).

Can Ros del Llort amb la mateixa qualificació que el precedent, d'una superfície de 12'324 hectàrees i amb una edificabilitat de 76.408 metres quadrats. Aquest seria l'espai previst en la hipòtesi de la implantació de la Quarta Universitat.

1.1.4.1 Els barris el 1986

Es interessant veure la distribució dels habitacles per barris i contemplar la densitat d'habitants per vivenda; és el que ens vol explicar el quadre que segueix:

Taula 1

Nucli	Habitatges		Habitants / vivenda	
	habitats	buits o temporals		
Colònia Güell	264	54	858	3'2
Barri Colomer	11	15	42	3'8
Sant Roc(nucli)	12	47	43	3'5
" (disseminat)	–	17	–	–
Can Via	22	15	93	4'1
Cesalpina	46	229	172	3'7
Casc Antic 1	252	110	875	3'4
Casc Antic 2	154	67	563	3'6
Santa Coloma	761	544	2.646	3'5

La importància del municipi com a segona residència és ostensible: el 45'1 % dels habitacles ho són. Per altra banda, pel que es refereix a la densitat d'habitants/habitacle, en el context d'una mitja esperable, Can Via, Cesalpina i els pocs habitants de Can Colomer la superen aquesta mitja. Es tot el que podem dir d'aquesta primera aproximació.

La dificultat geogràfica d'accés a determinades urbanitzacions de Santa Coloma de Cervelló, no és dificultat per a què s'observi un procés lent de conversió d'aquesta segona

residència en primera. Així ho explicita la següent reflexió d'una persona que n'ha viscut el procés:

> "Molts dels habitants d'aquí hem vingut de fora. La gent busquem tranquil.litat, pau, espai per córrer els nanos de tal manera que si volen es puguin enfilar a un arbre sense perill. I aquest poble s'ha conservat bastant poble dintre del que és la gran aglomeració de Barcelona i la seva perifèria: és una illa dintre del Baix Llobregat. I amb vint minuts ets a Barcelona per qualsevol necessitat (el metge, për exemple) i quan arribes aquí estàs a fora. Es poble i s'ha mantingut i, a qui ens agrada la tranquil.litat, ho apreciem molt; tot el que sigui creixement i gent portarà problemes.
>
> Cert que tot ho has d'anar a comprar a baix i no són pas pocs els que anem als centres comercials amb la finalitat de fer una provisió per dies i també s'ha de dir que moltes coses es compren aquí mateix; hi ha una certa assiduïtat a les botigues del poble. De totes maneres, es compri on es compri, el plantejament és sempre de procurar-se unes certes provisions, unes reserves. I els anys que ha nevat el fet s'aguditza perquè no es podia pujar fàcilment. També t'hi acostumes i al cap d'un temps ja estàs preparat.
>
> S'està notant que hi ha força gent que es jubila i vénen a viure aquí; per a molts el que era segona residència, a la jubilació, passa a ésser la primera".

1.1.4.2 La densitat familiar el 1986

Hi ha a Santa Coloma 727 nuclis familiars que amb una globalitat de 2.644 residents, ens dóna una densitat mitja de

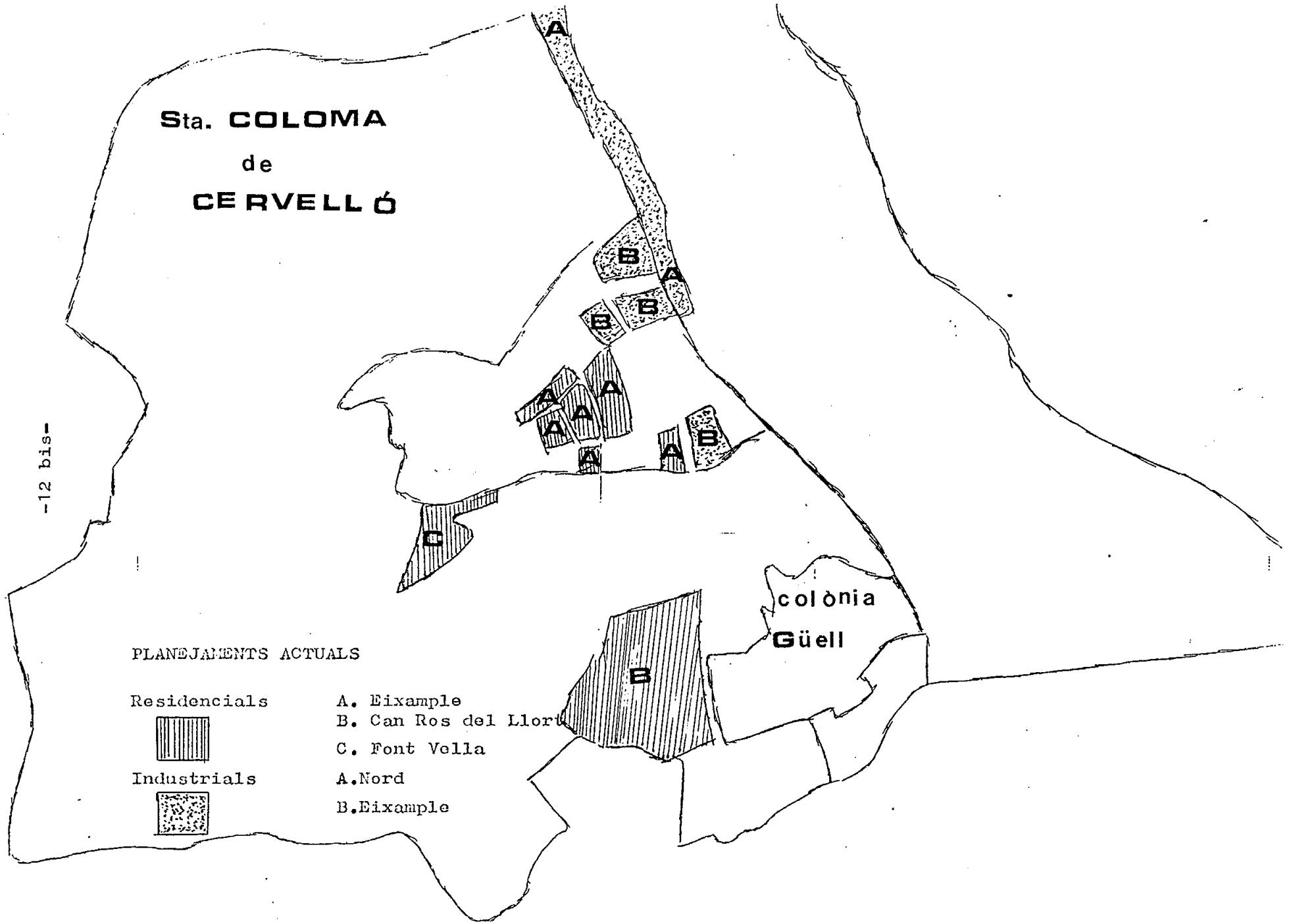
Sta. COLOMA
de
CERVELLÓ
A
B
A
B
B
A
A
A
A
A
A
B
A
B
C
colònia
Güell
B
PLANEJAMENTS ACTUALS
Residencials
A. Eixample
B. Can Ros del Llort
C. Font Vella
Industrials
A.Nord
B.Eixample

3'63 membres/família. La distribució correlativa de famílies pel nombre de residents que la componen és la següent:

	Total	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
famílies	727	58	68	134	163	104	57	26	11	2	4
residents	2644	58	136	402	652	520	342	182	88	18	46

1.1.4.3 Evolució d'aquesta densitat familiar 1981-1986

Entre aquests anys el nombre de famílies s'ha incrementat de 28; efectivament, l'any 1981 n'hi havia 699 i el 1986, com hem pogut observar, 727. Es curiós veure com no hi hagut variació en aquella densitat familiar, puix que es tracta de la densitat mitja de les poblacions que no s'han vist massa afectades pels fenòmens migratoris més recents.

1.2 Pinzellades urbanístiques d'interès

1.2.1 El tennis Can Via i les perspectives de creixement parcials

El club de tennis Can Via es troba emplaçat en una propietat d'un senyor, Tobella, i al principi era només i únicament un club de tennis. En aquests moments està llogat al senyor Bruguera, pare d'un cèlebre i conegut jugador, i ha esdevingut una entitat que, a part dels abonats, disposa d'una acadèmia per a l'aprenentatge d'aquest esport que en règim de residència acull uns 40 alumnes de totes les nacionalitats i països estiu i hivern. Pels qui vénen la temporada d'hivern se'ls procura uns cursos d'estudis bàsics i de batxillerat sota la responsabilitat dels mestres del col.legi Llort de Sant Boi.

Donada l'atracció que exerceix l'escola de tennis, l'amo de tot això, en Tobella, vol fer unes casetes a un terreny de cireres que hi ha davant de l'escola; però existeixen problemes amb la urbanització que no és plenament legalitzada tot i existir juntes de compensació que dividien els terrenys per la meitat. Es necessari que això s'arregli i l'ajuntament ha pres cartes en l'assumpte.

1.2.2 El perill d'incendis forestals

La part alta de Santa Coloma de Cervelló plena de boscos i amb unes incipients urbanitzacions és considerada per part d'alguns com un "polvorí a punt de reventar": hi ha brossa resseca des de fa molts anys i, per tant, suposa un perill d'incendi molt gran.

Els successius ajuntaments democràtics no han pres les mesures que segurament haurien d'haver tingut presents. En aquest sentit, hom té la impressió que històricament a Santa Coloma de Cervelló s'ha fet els ulls grossos davant de determinades llicències dels propietaris contradint o en l'absència de tota mena de planificació. "Ara això s'està pagant", diuen els nostres informants.

Es comença a notar un canvi d'actitud per part del darrers consistoris municipals i la greu qüestió es va esmenant lentament perquè es nota una sensibilització per part de les instàncies municipals que xoquen obertament amb la manca de conscienciació del poble que no ha assumit del tot la cosa pública com a pròpia i és obertament reticent a l'hora de la seva contribució econòmica.

1.2.3 D'un Pla de Reforma interior (PERI) frustrat

La història social de la Colònia Güell serà esmentada i analitzada posteriorment. De totes maneres, és interessant al.ludir ara a un aspecte urbanístic que formà part de la gènesi i de les transaccions de la propietat i dels serveis existents a la Colònia.

Quan es fa càrrec del consistori municipal el primer ajuntament democràtic, l'empresa Bertrand i Serra fa una proposta: la venda de les cases als veïns lliurant els equipaments culturals i recreatius de la seva propietat a canvi

que el nou ajuntament es fes càrrec dels serveis (llum, asfalt, clavegueres, aigua, etc.) en l'estat en què es trobaven.

El nou consistori fa uns primers sondejos i s'adona de l'estat deplorable d'aquests serveis que requereixen inversions altíssimes amb l'agreujant, a més, que els altres serveis culturals es troben també en un estat deplorable. Per altra banda, la realitat econòmica del consistori local feia difícil moure's amb eficàcia heretant una situació que venia de lluny.

Els tècnics als quals els responsables municipals van anar a cercar assessorament entorn de la proposta de l'empresa la definien com una "permuta gitana" de tal manera que qui pagaria els costs serien els veïns puix que tota reforma o renovació posada en pràctica per l'ajuntament repercutiria lògicament en ells. El que aconsellaven de fer era un Pla Especial de Reforma Interior (PERI) com a figura urbanística destinada a avaluar les renovacions que s'haguessin de fer en el context d'un projecte urbanístic amb perspectives de futur i amb un pla d'etapes que determinaria el sistema de finançament del projecte.

El PERI l'executava l'empresa que, un cop acabat i pagat, en cedia la propietat a l'Ajuntament de Santa Coloma de Cervelló amb els serveis posats al dia.

Aquest PERI fou liquidat per l'ajuntament actual tot just arribar al poder l'any 1987 quan estava en una primera fase d'aprovació. I la crítica de l'ajuntament convergent és doble: d'una banda, des del punt de vista extern, es centrava en la necessitat de fer un pla d'etapes i un sistema de financiació, no només per ajudar els veïns sinó contemplant els plans de la Diputació i el Pla d'Obres i de Serveis; per altra banda, internament era criticable des del moment que l'arquitecte municipal va informar negativament el projecte. Es per això que podem al.ludir a un PERI frustrat.

1.2.4. El greu problema dels transports.

Una de les carències més importants de Santa Coloma de Cervelló és la del transport públic. Aquest és un punt que s'ha de destacar si tenim en compte que l'existència d'una xarxa de transports pot ser un bon indicador per a mesurar el desenvolupament d'una política pública igualitària i eficaç.

Quan a la introducció d'aquest estudi es deia que Santa Coloma de Cervelló era una "illa" al mig de la comarca del Baix Llobregat es referia al manteniment d'una tranquil.litat i una pau que pocs municipis d'aquesta comarca han conservat. Ara bé, com tota "illa" requereix d'uns mitjans de comunicació que facilitin els seus habitants el contacte i la relació amb altres poblacions, no només en quant a les relacions socials, sinó també en quant a aspectes com l'economia, els serveis i la cultura.

Santa Coloma de Cervelló viu des de fa temps una lluita per la consecució d'un baixador dels ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya al peu del Casc Antic. Moltes han estat les mides que des de la Comissió del Baixador de l'Associació de Veïns de Santa Coloma s'han pres per tal de reivindicar una qüestió que és realment una necessitat social. Ara bé, no s'han obtingut resultats, àdhuc després de que hi hagués en el municipi la manifestació més multitudinària dels últims anys. El perill del tram entre el Casc Antic i l'actual estació de trens no ha preocupat gaire als qui podrien fer quelcom per resoldre un tema que de ben segur no requereix d'una gran inversió econòmica.

Mentre els joves que no tenen encara l'edat per conduir un vehicle propi es continuen jugant la vida cada cop que han d'anar caminant per l'estreta carretera i han de travessar un perillós pas a nivell (per exemple, quan van cap a l'institut de Sant Boi cada dia), els grans esdevenen totalment dependents dels qui els hi vulguin fer el favor de portar allà on sigui en els seus vehicles particulars. Evidentment, el transport privat és l'eix fonamental de les comunicacions arreu del municipi.

En quant als fluxes interns entre els sectors que conformen Santa Coloma de Cervelló, els transports públics són

quasi inexistents. Això fa que el municipi estigui en perill de convertir-se en uns nuclis amb molt poca interrelació entre ells, la qual cosa portaria a la desestructuració de Santa Coloma com a municipi amb vida pròpia i única.

Encara que ja tractarem el tema en el punt 4, volem fer aquí un esment especial a un sector que, àdhuc per la seva situació geogràfica, viu al marge de la resta del municipi: la Colònia Güell. L'autobús que enllaça un parell de vegades al dia la Colònia amb el Casc Antic resulta del tot insuficient. La companyia pública d'autobusos no amplia la xifra d'autobusos perquè el nombre d'usuaris d'aquest servei és molt baix i s'ignora qui és primer l'ou o la gallina: la gent s'ha hagut d'espavilar perquè no disposa de transport, o no hi ha transport perquè la gent va amb el seu cotxe propi.

En aquest punt volem fer una proposta: el transport entre la Colònia Güell i el Casc Antic es faria més intens si s'ampliés (durant un temps considerable) la freqüència de l'enllaç públic; els habitants, tant de la Colònia com dels altres sectors de Santa Coloma, no estan avesats a intercanviar certs aspectes de les seves vides quotidianes. Creiem que si la disponibilitat de transport públic fos més àmplia, els costums d'aïllament i poca comunicació que han anat agafant forma pròpia amb el pas del temps es podrien modificar.

Entre la població de Santa Coloma de Cervelló, el problema del transport preocupa molt, essent vist com un dels més urgents que té en aquests moments.

II. La població en el territori.

2. Creixement poblacional i moviment migratori.

2.1 Evolució de la població.

Segons dades extretes del Padró Municipal, la població a Santa Coloma de Cervelló era al 1986 de 2.662 persones de les quals 1.327 són homes i 1.335 són dones. Si comparem aquesta xifra amb la de l'anterior padró del 1981 veurem que la població de Santa Coloma ha augmentat en 142 habitants respecte a aquella data. Això suposa un creixement relatiu del 5'6 % i un increment anual acumulatiu entre 1981 i 1986 del 1'10 %. Aquell creixement relatiu supera no solament al del total de l'Area Metropolitana que es situa l'any 1986 en un 2'1 %, sinó també el de la comarca del Baix Llobregat (0'04 %). Comparem el període 81-86 amb els períodes anteriors:

Taula 2

Períodes d'anys	taxa creix.anual acum. %	
	Sta. Coloma C.	Baix Llobr.
1971-1975	1'52	5'67
1976-1981	3'75	2'20

Font: Elaboració Informe Caixa de Catalunya sobre dades de l'INE.

Entre els anys 1976 i 1981 va haver-hi un important incrememt de la població a Santa Coloma.

Volem afegir en aquest punt que el creixement relatiu de Santa Coloma és superat pel d'altres municipis del Baix Llobregat que tenen una població quantitativament semblant com són els municipis de Corbera del Llobregat o Sant Esteve Sesrovires. S'endevinen en aquests municipis augments de la població degut a un canvi de segona per primera residència que a Santa Coloma no s'esdevé amb la mateixa intensitat.

Destaquem que la mitjana del creixement del Baix Llobregat és d'un 0'6 %; per tant, aquesta xifra es veu superada per molt en el cas de Santa Coloma de Cervelló.

Abans d'analitzar quins han estat els components principals d'aquest creixement mitjà de Santa Coloma volem apuntar els trets que caracteritzen l'estructura poblacional en funció de les edats.

Observem la taula 3 i veurem que l'índex d'envelliment de la població ens ajuda en l'anàlisi d'aquestes dades (Index d'envelliment = Població de 65 o + anys /població total x 100). Aquest indicador és interessant per conèixer el pes específic de la gent gran respecte el conjunt d'una col.lectivitat.

En el nostre cas aquets índex és del 10'5 % la qual cosa representa una xifra més baixa, per exemple, que la de Barcelona ciutat (14'4 % l'any 1985). Si comparem aquest índex amb el resultant de dividir la mateixa població entre el nombre d'habitants entre 0 i 15 anys x 100, trobem que aquest índex d'envelliment és relativament baix (46'7 %) si el comparem, per exemple, amb el de Barcelona ciutat (62'4 %).

Tot això ens fa concloure en que l'estructura d'edats de Santa Coloma de Cervelló és una estructura madura, amb una lleugera tendència cap a l'envelliment ja que la base d'una hipotètica piràmide d'edats seria una mica més estreta que el següent gran estrat.

Taula 3

Estructura d'edats de la població

Grups d'edat	Absolut	%	% grans grups
0-15	130	5'0	
6-10	171	6'6	
11-15	267	10'3	38'7
16-20	240	9'3	
21-25	188	7'3	
26-30	197	7'6	
31-35	201	7'8	
36-40	192	7'4	
41-45	139	5'4	
46-50	207	8'0	50'7
51-55	134	5'2	
56-60	120	4'6	
61-65	114	4'4	
66-70	100	3'8	
71-75	65	2'5	
76-80	56	2'1	10'5
80 o +	49	1'9	
	2.570	100	

Font: Padró Municipal 1987

Pel que fa a la densitat de població, a Santa Coloma hi ha 354'9 habitants per quilòmetre quadrat. Aquesta relació suposa una densitat baixa si la comparem amb d'altres relacions referides a municipis de la mateixa comarca com són:

St. Feliu del LLobregat..... 3.169'0 hab/km2

St. Vicenç dels Horts..... 2.241'4 hab/km2

Sant Joan Despí..... 4.262'0 hab/km2

Només dos municipis de tota la comarca (El Papiol i Sant Climent del Llobregat) tenen densitats inferiors a Santa Coloma de Cervelló.

D'altra banda, tot i que les dades són molt escasses i a vegades un tan confuses (no existeix ni continuïtat ni lògica numèrica entre les xifres del Padró Municipal del 1987 i el

registre de vivendes i habitants elaborat l'any anterior), i prenent el Padró com a bo, tenim que la població per sectors territorials, diferenciant Colònia Güell i Casc Antic (que comprèn els següents sub-sectors: Barri Colomer, Sant Roc, Can Via, Cesalpina i els dos nuclis del Casc Antic) es distribueix de la següent forma (taula 4).

Taula 4

Població per sexes i sectors urbans

	Dones		Homes		Total
	absolut	%	absolut	%	absolut
Casc Antic	996	49'1	1.031	50'9	1.031
Colònia Güell	391	52'4	355	47'6	746

Font: Padró Municipal 1987

Analitzem ara quins han estat els components del creixement de la població de Santa Coloma. Trobem principalment dues causes que ens porten a aquest canvis en el volum poblacional: el creixement natural o vegetatiu i el creixement migratori. Comencem pel primer.

Les xifres del moviment natural en el període que va des de 1981 i 1986 són les següents:

naixements.....67 (any 1986 = 33)
defuncions.....61 (any 1986 = 27)
creixement vegetatiu
1981.....15
1985.....5
1986.....6
1987.....17
81-87.....43

		Sta. Col.C.	Baix Llobr.
taxa de natalitat	81-86	2'5 per mil	1,3 [1]
taxa de mortalitat	81-86	2'2	0,5 [2]

Aquestes proporcions ens acosten a un creixement de la població que tant en taxa de naixements com de defuncions

[1] tasa referente al periodo 81-85

[2] tasa referente al periodo 81-85

supera la del total comarcal. Aquest factor natural aproxima la població de Santa Coloma a un tipus de creixement esperable.

2.2. Moviment migratori.

El creixement migratori ha estat lent però en cap moment ha deixat de ser positiu. La relació que exposem a la taula 5 ho demostra; les Comunitats Autònomes que més han participat en el creixement de la població inmigrada durant el període 81-86 a Santa Coloma de Cervelló són les dues Castelles, València i Múrcia. La població provinent de l'estranger ha augmentat durant aquest període en 20 habitants (de 43 a 63).

Taula 5

Habitants de Santa Coloma de Cervelló per lloc de naixement i anys

LLoc de naixement	1981	1986
Barcelona	1784	1904
Girona	14	14
Lleida	25	26
Tarragona	29	34
Fora Catalunya	606	685

Els anys de més forta arribada inmigratòria cap a Santa Coloma van ser els anys 50 i la primera meitat dels 60. La gran majoria d'aquesta població s'ha integrat en la cultura catalana plenament en la proporció de 3 a 1, segons s'especifica en el Fitxer Municipal Metropolità (1988).

De la mateixa forma que el creixement vegetatiu és un factor decisiu en l'evolució mitja de la població, el moviment migratori també és clau en el raonament sobre aquest fet demogràfic.

2.2.1. Anàlisi del moviment migratori segons altes i baixes d'empadronament.

Si ens referim al moviment que des del 1986 s'ha vingut donant a nivell de padró, podrem aproximar-nos al fenomen migratori a Santa Coloma de Cervelló durant els últims anys. Aquí

el que pretenem conèixer són les variables que influeixen en una situació social determinada i que es concreta en forma de baixa o alta padronal. L'avantatge principal d'aquest mètode respecte dels abans utilitzats és que ens permetrà incloure conclusions de la situació actual (fins el mes de juny de 1989), cosa que la resta de dades no ens permetia realitzar. Es per aquest motiu que vam escollir quatre variables com a significatives dels registres censals: sexe, edat, ocupació i origen geogràfic.

Si considerem les xifres de forma global, observem que mentre que les baixes censals són 179, les altes les superen en 188 persones arribades de nou al municipi (el total d'altes registrades és de 367). Això no fa res més que corroborar la hipòtesi de creixement mitjà abans ja esmentada.

Analitzant aquesta xifra per anys, resulta que l'any 1987 va ser el de més creixement poblacional a Santa Coloma, amb diferències destacables respecte dels altres períodes analitzats. Sembla ser, com es pot observar a la taula 13, que el gran impuls d'aquest creixement de l'any 1987 és degut a una necessitat de mà d'obra. Aquesta mà d'obra és principalment de caire manual, masculina i ve acompanyada per un important embalum de dones que, classificades per la seva activitat professional, es situen principalment en la categoria de mestresses de casa.

Comparativament amb aquestes xifres referides a les altes, els anys en què es dóna un embalum de baixes més elevat són el 1987 i el 1988. Mentre que a partir de l'any 1988, i només per les baixes, no hem pogut obtenir dades sobre l'ocupació de la població que va marxar de Santa Coloma de Cervelló, de l'any 1987 sí podem concloure que els habitants que es van donar de baixa eren estudiants, treballadors dels serveis i, per a les dones, van haver-hi moltes estudiants i mestresses de casa principalment.

Dels resultats que hem elaborat de forma global (taules 6 i 7) en podem extreure les següents conclusions:

- Mentre l'embalum d'altes és més elevat per dones que per homes, aquests superen a les dones en les baixes. Es a dir, els homes arriben a Santa Coloma de Cervelló durant els últims anys en menor quantitat que les dones i, a més a més, marxen més freqüentment. Ara bé, sembla ser que un important sector d'aquestes dones que es donen d'alta a Santa Coloma es classifiquen dins del treball domèstic, la qual cosa ens fa pensar en l'existència d'un important bloc de població femenina en situació de precarització laboral, sense contracte de treball i, per tant, immersa en el treball submergit o l'economia negre.

Es important destacar que, tot i que el moviment migratori de les dones és superior al dels homes, el sexe masculí ocupa un espai més important tant en les altes en ocupacions manuals com en les no manuals (professions lliberals).

En quant a les baixes, les masculines superen les femenines en els sector dels serveis, però queden per sota en les ocupacions manuals.

- El període d'edats en el qual es concentren tant les baixes com les altes és l'edat adulta (entre 25 i 60 anys), encara que també és important el moviment migratori a Santa Coloma durant les edats més joves (entre els 16 i els 25 anys). Ara bé, en aquest període d'edat altes i baixes es contrarresten, donant un resultat quasi nul.

Un altre període significatiu en tant que augmenta molt l'embalum d'altes en el padró municipal és aquell que inclou els habitants de menys de 15 anys. Aquest embalum que arriba a Santa Coloma ho fa de forma "involuntària" o, millor dit, com a conseqüència del trasllat de la família a la qual pertanyen.

- L'origen geogràfic dels habitants tant dels que arriben com dels que marxen és en una part majoritària (el doble que les altres) d'origen català. Però no per aquest motiu hem de menysprear la població de fora de Catalunya que, en les altes, és de 120 persones. La població estrangera té poc pes específic, o

almenys l'índex de registre en els padrons municipals és molt baix. Les diferències entre homes i dones no són destacables.

Anem ara a exposar les xifres a las quals hem fet al.lusió tenint en compte que si els totals en les altes i en les baixes que es fan constar no coincideixen amb els totals referits a les ocupacions es deu a què un nombre important dels habitants que es donen d'alta o de baixa, el padró no especifica la seva ocupació.

Taula 6

Baixes durant el període 1986-1989 (fins a juny 1989)

Homes

	Grups d'edat				
Ocupació	-15	16-25	26-60	+60	Total
Estudiants	4	7			11
Jubilats			4	2	6
Manuals		2	3		5
Serveis		3	9		12
No manuals			4		4
Total baixes homes	20	26	43	3	92

Dones

	Grups d'edat				
Ocupació	-15	16-25	26-60	+60	Total
Estudiants	4	3			7
Mestr.llar		2	5		7
Jubilats				6	6
Manuals			9		9
Serveis		2	2		4
No manuals		1	2		3
Total baixes dones	17	26	35	9	87

Total

Ocupació	Grups d'edat −15	16−25	26−60	+60	Total
Estudiants	8	10			18
Mestr.llar		2	5		7
Jubilats			4	8	12
Manuals		2	12		14
Serveis		5	11		16
No manuals		1	6		7
Total baixes	37	52	78	12	179

Font: Elaboració pròpia en base a les dades dels registres del Padró Municipal de Santa Coloma de Cervelló.

Taula 7

Altes durant el període 1986−1989 (fins juny 1989)

Homes

Ocupació	Grups d'edat −15	16−25	26−60	+60	Total
Estudiants	36	10			46
Jubilats			4	6	10
Manuals		5	26		31
Serveis		3	34		37
No manuals			11		11
Total altes homes	49	22	95	9	175

Dones

Ocupació	Grups d'edat −15	16−25	26−60	+60	Total
Estudiants	32	14			46
Mestr.llar			40		40
Jubilats			4	9	13
Manuals		11	1		12
Serveis		9	24		33
No manuals		1	5		6
Total altes dones	46	35	99	12	192

	Total				
		Grups d'edat			
Ocupació	-15	16-25	26-60	+60	Total
Estudiants	68	24			92
Mestr.llar				40	40
Jubilats			8	15	23
Manuals		6	37		43
Serveis		12	58		70
No manuals		1	16		17
Total altes	95	57	194	21	367

Font: Elaboració pròpia en base a les dades dels registres del Padró Municipal de Santa Coloma de Cervelló.

APENDIX ESTADISTIC

Taula 8
Baixes any 1986

Sexe	Edat					Ocupació	Origen geo.
	T	-15	16-25	26-60	+60		
H	18	2	7	8	1	Serveis, manuals, estudiants.	Cat. 10 Fora 3 Estr. 5
D	10	1	2	5	2	Mestresses, jubilades, serveis.	Cat. 5 Fora 4 Estr. 1
T	28	3	9	13	3		Cat. 15 Fora 7 Estr. 6

Font: Elaboració pròpia segons Padró Municipal de Santa Coloma de Cervelló.

Taula 9
Baixes any 1987

Sexe	Edat					Ocupació	Origen geo.
	T	-15	16-25	26-60	+60		
H	28	6	7	14	1	Estudiants, serveis, no manuals	
D	33	4	12	12	5	Estudiants, mestresses, manuals...	
T	61	10	19	26	6		

Font: Elaboració pròpia

Taula 10
Baixes any 1988

Sexes	Edat					Ocupació	Origen geo.
	T	-15	16-25	26-60	+60		
H	34	10	8	15	1		Cat. 23 Fora 10 Estr. 1
D	30	8	6	14	2		Cat. 20 Fora 10 Estr. -
T	64	18	14	29	3		

Font: Elaboració pròpia

Taula 11
Baixes any 1989

Sexes	Edat					Ocupació	Origen geo.
	T	-15	16-25	26-60	+60		
H	12	2	4	6	-		Cat. 6 Fora 5 Estr.1
D	14	4	6	4	-		Cat. 10 Fora 4 Estr. -
T	26	6	10	10	-		

Font: Elaboració pròpia

Taula 12
Altes any 1986

Sexe	Edat					Ocupació	Origen geo.
	T	-15	16-25	26-60	+60		
H	23	6	5	8	4	Jubilats, serveis, estudiants.	Cat. 14 Fora 9
D	23	3	3	14	3	Serveis, jubilats, estudiants	Cat. 17 Fora 6
T	46	9	8	22	7		

Taula 13
Altes any 1987

Sexe	Edat					Ocupació	Origen geo.
	T	-15	16-25	26-60	+60		
H	69	19	4	45	1	Manuals, estudiants, serveis.	Cat. 37 Fora 28 Estr. 4
D	86	22	14	45	5	mestresses, estudiants, serveis	Cat. 59 Fora 25 Estr. 2
T	155	41	18	90	6		

Taula 14
Altes any 1988

Sexe	Edat					Ocupació	Origen geo.
H	61	15	12	30	4	Estudiants, serveis,	Cat. 44 Fora 17 Estr. -
D	58	13	12	29	4	Serveis, mestresses	Cat. 39 Fora 18 Estr. -
T	119	28	24	59	8		

Taula 15
Altes any 1989

Sexe	Edat					Ocupació	Origen geo.
	T	-15	16-25	26-60	+60		
H	22	9	1	12	-	Estudiants, serveis.	Cat. 14 Fora 2 Estr. -
D	25	8	6	11	-	Estudiants, serveis.	Cat. 10 Fora 9 Estr. 6
T	47	17	7	23	-		

Font: Elaboració pròpia

3. Nivell d'activitat.

La població activa de Santa Coloma de Cervelló ha augmentat des de l'any 1975 i es situa l'any 1986 en 991 persones (d'un total de 2.662 habitants). La població activa masculina supera en més d'un 50 % la població activa femenina. La taxa d'activitat de Santa Coloma de Cervelló es situa en un 37'2 %, la qual cosa significa que s'aproxima molt al 37'8 % de la taxa d'activitat a nivell comarcal. Tenint en compte que l'estructura d'edats relativament gran de Santa Coloma no afavoreix la seva població activa, ens trobem en el context d'un alt grau de creixement de l'activitat.

De les 991 persones que consten com actives, 795 tenen feina i 122 estan en atur.

Els 795 habitants ocupats de Santa Coloma de Cervelló tenen una taxa d'ocupació del 79'92 %, és a dir, més alta que la mitjana comarcal (72'8%) segons ens indiquen les dades del padró municipal del 1986.

Per branques d'activitat, l'únic sector que creix és el terciari que augmenta en un 59'8 % respecte del 1975; això significa una superació considerable de l'increment que en aquest sector es produí a nivell comarcal pel mateix període (situat en un 29'4 %).

La resta de sectors d'activitat disminueixen el seu pes respecte de l'any 1975 de forma important. Destaquem el descens del sector primari en un 56'5 %. L'ocupació del 2'9 % del sector primari a Santa Coloma es situa per sota de la mitjana comarcal (4'5 %). El factor fonamental d'aquest descens tan extremat de la població activa en el sector primari és la mecanització del camp.

Pel que fa a la indústria, els sectors que tenen un creixement continuat són els del metall, el cautxú i la química. En els serveis augmenten amb força el comerç, l'administració, defensa i seguretat i l'educació. Veure taula 16.

Taula 16

Població activa per sectors d'activitat (%)

			Increment relatiu 86/75	
			Sta. Col. C.	Baix Llob.
Sector primari	1975	8'0		
	1981	8'3	-56'5	-53'5
	1986	2'9		
Sector secund.	1975	54'0		
	1981	41'5	-22'2	-25'6
	1986	35'2		
Sector constr.	1975	6'6		
	1981	3'8	-23'5	-46'7
	1986	4'2		
Sector terc.	1975	31'4		
	1891	46'5	59'8	29'4
	1986	42'2		
Mal classif.		15'5		

Font: CIDC, padró municipal dels anys 1975 i 1986 (dades provisionals).

Si ens fixem en la població ocupada per professions, s'observa que l'estructura ocupacional de Santa Coloma de Cervelló està constituïda bàsicament pel treball industrial i la construcció, l'administració, les professions liberals i el comerç. El treball agrícola no suposa més que un 6'5 % del total de la població ocupada.

Taula 17

Població ocupada segons professió

	Total	%
No especificada	42	5'3
Professionals	123	15'3
Directius	22	2'8
Administració	138	17'4
Comerç	77	9'7
Serveis	38	4'8
Treball agrícola	52	6'5
treball industrial i constr.	303	38'1
	795	100

Font: Padró Municipal 1986

La població en atur ja hem dit que és de 122 persones el que significa una taxa d'atur del 12'3 %. Aquesta disminueix des del 1981 situant-se per sota de la mitjana de l'Area Metropolitana que al 1986 era del 15'2 %. L'atur juvenil i femení (busquen primera feina) augmenta des de l'any 1981, passant del 6 al 7'5%.

Les dones en edat de treballar que passen a formar part de la població activa troben més dificultat que els homes per aconseguir una feina: la població activa masculina és més gran que la femenina però la quantitat de dones que busquen feina per primera vegada és més gran (34 homes i 40 dones). Aquest fenomen retarda més la incorporació de la dona al mercat laboral, incorporació que a Santa Coloma no s'ha vist encara realitzada plenament.

La població femenina que es defineix com a mestressa de casa a Santa Coloma de Cervelló representa un 31'9 % del total de la població femenina.

A part de les mestresses de casa la població inactiva ha crescut des del 1975, especialment entre els pensionistes que han passat de 392 el 1981 a 453 el 1986; aquesta dada pot confirmar el procés de reconversió de primera a segona residència abans esmentat.

Una part important dels estudiants, últim dels sectors de la població que pertanyen per definició a la població inactiva, també treballen alhora que estudien (de 774 estudiants, 634 declaren dedicar-se només als estudis); suposem que aquests treballen en un sector difícil de conèixer com és el de l'economia submergida.

Separant els sectors Casc Antic i Colònia Güell (única diferenciació que hem pogut realitzar en base a les dades existents) observem que la major diferència en quant a la situació laboral d'un i altre nucli es dóna a la població jubilada o pensionista. Com ja suposàvem des del començament d'aquest estudi, la població a la Colònia Güell està molt més

envellida que la de la resta del municipi. El factor que ha contribuït més a aquest procés d'envelliment de l'estructura d'edats ha estat l'emigració de gran part de la població jove que a la Colònia veia coartades les seves aspiracions professionals.

Com es veu clarament a la taula 18 el nombre de jubilats i pensionistes de la Colònia supera en molt els de Santa Coloma (Casc Antic). D'aquí s'esdevenen els problemes que sorgeixen del fet de què una població tingui quasi una quarta part dels seus habitants més grans de 60 o 65 anys. Ara bé, les diferències respecte al global de la població inactiva no es distancien molt. La raó és doble; per una banda, l'embalum d'estudiants a la Colònia és més baix que el del Casc Antic com a conseqüència d'aquest envelliment de la població al qual ja ens hem referit abans. Per altre banda, hi ha més dones mestresses de casa en el Casc Antic, tot i que el percentatge de dones respecte de la població total és més alt a la Colònia que no pas a Santa Coloma. Per un i altre motiu, la població inactiva del Casc Antic és més elevada que a la Colònia.

Respecte a la població activa, la del Casc Antic és lleugerament superior a la de la Colònia; efectivament, la població que treballa i resideix al Casc Antic supera a la de la Colònia. Lògicament, l'atur és més elevat a l'antiga colònia industrial, on molts dels antics treballadors de la Fàbrica Güell, si no s'han jubilat encara, no han tornat a trobar feina mai més. Confirmem tot això a la taula 18 que ve a continuació:

Taula 18

Situació laboral per sectors urbans

Casc Antic (pobl.total 87 = 2049 hab)

Població activa			Població inactiva				Altres		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
654	62	85	525	188	364	20	1	17	140
% 31'9	3'0	4'1	25'6	9'1	17'7	0'9	0'0	0'8	6'8

pobl.act: 39% pobl.inact.: 53'3% altres: 7'6%

Colònia Güell (pobl.total 87 = 752 hab)

	Població activa			Població inactiva				Altres		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	201	22	41	149	187	96	14	-	4	38
%	26'7	2'9	5'4	19'8	24'8	12'7	1,8	-	0'5	5'0

pobl.act: 35% pobl.inact: 59'1% altres: 5,5%

Nota: 1.treballa 2.busca 1era feina 3.parat que ha treballat abans 4.estudiant 5.jubilat o pensionista 6.feines de la llar 7.incapacitat per treballar 8.rendista 9.servei militar 10.altres

Font: Padró Municipal 1987.

3.1 Les activitats productives

Amb dades facilitades per la Càmara de Comerç del 1987, hem pogut saber de les activitats empresarials creadores de riquesa a la població; és a dir, les que directament generen ocupació. Aquesta aproximació es concreta en la comparació de la distribució proporcional de treballadors de les diverses activitats productives entre Santa Coloma i Baix Llobregat. Es, en síntesi, fer un balanç de les activitats econòmiques per sectors intentant veure les possibles diferenciacions amb la comarca.

Taula 19

Activitats econòmiques	Santa Coloma	Baix Llobregat
1.Indústries manufactureres	33'8 %	22'5 %
2.Indústries transformadores dels metalls. Mecànica de precisió	26'7 %	25'8 %
3.Altres serveis (administració, neteja, educació...)	11'2 %	12'4 %
4.Construcció	11'1 %	7'4 %
5.Extracció i transf.de metalls no energètics. Química	6'6 %	9'3 %
6.Comerç i restauració	9'8 %	17'5 %
7.Serveis a les empreses	0'6 %	1'4 %
8.Transports terrestres	0'1 %	2'9 %

Font: Càmara de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona.

En la comparació amb la comarca, Santa Coloma de Cervelló destaca per la importància relativa de l'ocupació generat per les indústries manufactureres (11'3 % més treballadors que al Baix Llobregat), la construcció (3'7 % més) i les indústries de transformació dels metalls (0'9 % més).

Les activitats econòmiques principals de les indústries manufactureres són: les dels productes alimentaris, les del paper, les de la fusta i les del cautxú i plàstics. Aquestes manufactures són en nombre de 40 empreses ocupant 540 treballadors.

Les indústries transformadores dels metalls amb mecànica de precisió es dediquen a la fabricació de productes metàl.lics, la construcció de maquinària i equip mecànic, la construcció de maquinària i material elèctric i la fabricació de material electrònic. Són 42 empreses ocupant 427 treballadors.

La construcció totalitza 13 empreses amb 177 treballadors.

Pel que fa a l'extracció i transformació de metalls no energètics, l'activitat principal és la indústria química. El sector el composen 12 empreses i 105 treballadors ocupats.

Pel que es refereix al comerç i a la restauració que tan relativa poca importància té a Santa Coloma, es concentra en les activitats següents: comerç al major, recuperació de productes, minoristes, hostaleria i restaurants. Hi ha 32 empreses amb 156 treballadors.

Els "altres serveis" s'integren en 11 empreses i totalitzen 179 treballadors. Les activitats principals són els serveis de neteja de vies públiques i l'educació.

Finalment els serveis a les empreses (amb una sola empresa de 10 treballadors) i els transports terrestres (amb dues empreses i dos treballadors) tenen molt poca importància relativa com activitat econòmica al poble.

4. El nivell d'instrucció de la població de Santa Coloma

D'informacions disperses podem establir els nivells d'instrucció assolits per la població del municipi. El tractament d'aquestes dades el mesurem sempre per comparació amb altres dimensions, adés amb els 27 municipis de la Corporació Metropolitana de Barcelona, adés amb els pobles veïns.

Té interès la distribució del nivell d'instrucció comparat entre els anys 1981 i 1986 de la població de Santa Coloma de Cervelló i el conjunt dels municipis de la Corporació Metropolitana de Barcelona. Es la següent: (hem eliminat els "no consta")

Taula 20

	1981			1986		
	Santa Coloma		CMB(%)	Santa Coloma		CMB(%)
	Absolut	%		Absolut	%	
No llegeix ni escriu	408	16'2	15'3	167	7'3	5'2
Primària Incompleta	750	29'8	32'7	613	26'7	26'4
Primària Completa	753	29'9	23'6	745	32'5	27'6
Batxiller elemental	290	11'5	11'4	364	15'9	16'4
Batxiller superior	127	5'-	6'6	110	4'8	9'-
Formació professional	82	3'2	3'7	196	8'5	7'2
Títol mitjà	60	2'4	3'2	68	2'9	3'9
Títol superior	45	1'8	3'3	29	1'3	4'2
Total	2.520	100	100	2.346	100	100

Font: Estadístiques municipals 1988. Fitxer Municipal Metropolità.

Per respecte a la Corporació Metropolitana de Barcelona, Santa Coloma de Cervelló es singularitza per la relativa abundància de persones analfabetes i per les que han assolit els seus estudis bàsics. Per altra banda, sembla que els analfabets dits funcionals (els que no han acabat la bàsica) no tenen un relleu especial al municipi. En canvi, es nota un relatiu dèficit de persones amb estudis superiors.

De fet, aquesta primera informació dóna la impressió de mesurar realitats diferents precisament perquè els que al 1981 eren considerats com havent realitzat la bàsica, el 1986 són considerats com havent acabat la primera etapa de la bàsica i els

que el 1981 havien assolit el batxiller elemental, el 1986 se'ls catalogava com havent acabat la segona etapa d'EGB. Això ens obliga a matisar extraordinàriament aquesta primera informació, sobretot tractant-se de la comparació del nostre municipi amb una gran dimensió com és la de la C.M.B.

Més interès té una segona distribució que pretén comparar aquesta variable amb els municipis veïns de Sant Vicenç dels Horts i Sant Boi de Llobregat. Sobretot, l'avantatge funcional més important és que ens permet diferenciar entre els que són encara escolars dels que ja no ho són. L'únic inconvenient és que són dades referides únicament al 1981. Les distribucions percentuals que segueixen es refereixen només i únicament a la població que no està escolaritzada.

Taula 21

	Santa Coloma	Sant Vicenç	Sant Boi
No llegeix (+10 anys)	11'3	17'4	21'8
Primària incompleta	27'3	27'5	22'8
Primer cicle d'EGB	32'9	20'9	23'3
Segon cicle d'EGB	10'4	14'7	14'4
Formació professional	3'8	7'6	6'9
BUP-COU	4'-	1'8	2'4
Títol mig	2'7	1'-	1'2
Títol superior	1'9	0'9	0'6
	(1.799)		

Font: Dades estadístiques del Padró de 1981 dels municipis de la C.M.B., volum II.

Aquesta distribució, en contrast amb el que hem vist precedentment, ens fa veure el poc relleu relatiu que tenen a Santa Coloma els que no saber llegir i, en canvi, apareixen en lloc destacat els que han acabat el primer cicle d'EGB, els que han realitzat estudis de batxiller o han obtingut un títol mig o superior. Sorprèn també el poc relleu relatiu que té al poble els que han assolit els estudis de formació professional.

L'encaminament d'estudis a Santa Coloma sembla que es decanta, comparant-ho amb les poblacions veïnes, vers

l'adquisició del batxillerat i, si s'escau, l'accés a les titulacions mitges o superiors.

Pel que hem vist, no podem parlar d'uns nivells culturals molt baixos o molt elevats; es situen a un terme tanmateix ben esperable a Catalunya.

Es interessant veure ara les possibles diferències que hi ha en aquesta distribució entre el Casc Antic i la Colònia Güell. Les dades són del padró municipal del 1987 i expressades només en percentatges:

Taula 22

	Casc Antic	Colònia Güell
No sap llegir ni escriure	12'3	11'9
Primària incompleta	24'1	24'5
Primària o EGB(1er cicle)	26'9	32'8
Batx.Elemental(2on cicle)	15'8	9'5
FP 1 o oficialia	3'2	5'3
FP 2 o mestratge	3'8	3'-
Batx.Sup., BUP o COU	4'5	3'8
Títol grau mitjà	2'7	2'1
Títol grau superior	1'2	1'3
	(2.067)	(757)

Ambdues distribucions només presenten dues marcades diferències: així com els que van fer els estudis primaris o el primer cicle d'EGB són majoritaris ostensiblement a la Colònia, els que van fer el batxillerat elemental o han acabat el segon cicle d'EGB són relativament més nombrosos al Casc Antic. Per altra banda, la presència dels que han fet la FP1 són també més nombrosos a la Colònia.

Fet i fet, les diferències no són pas excessivament destacables donat el poc relleu en els continguts d'aquestes divergències.

5. Tendències electorals.

Hem tingut accés als resultats electorals de les darreres conteses a Santa Coloma de Cervelló i hem de dir que l'anàlisi d'aquestes informacions és extraordinàriament interessant.

Hi ha en el seu conjunt unes tendències generalitzables i, a més, se'n desprenen uns continguts que donen raó de diferències tendencials entre les dues circumscripcions electorals que comprèn el municipi: el Casc Antic i la Colònia Güell.

La nostra informació comprèn comicis ben diferenciats: les eleccions locals (1979, 1983 i 1987), les autonòmiques pel Parlament de Catalunya (1980, 1984 i 1988), les de les Corts Generals (només disposem de les referides a l'any 1986) i les del Parlament Europeu (1987 i 1989). La nostra exposició seguirà aquest ordre prèvies algunes generalitzacions que es poden aplicar al conjunt d'aquestes consultes.

La primera d'aquestes observacions generals és la que mira el mateix cens d'electors: mentre que al Casc Antic i segons les dates hi ha un increment progressiu del nombre d'electors, a la Colònia Güell s'observa un procés descendent. Evidentment, aquesta constatació està directament lligada a l'embalum demogràfic de les persones de més de 18 anys. Els increments del Casc Antic són notables (per exemple del 1979 al 1983 s'incrementa un 34 % el nombre d'electors i del 1983 al 1987 un 17'9 %) i, en canvi, el procés descendent de la Colònia Güell és més suau (per aquests mateixos períodes és respectivament d'un 5 i d'un 4 %.). Es una constatació que cal tenir en compte.

La segona observació es refereix a l'abstenció. Siguin les consultes que siguin, l'abstenció sempre és progressiva arreu, encara que al Casc Antic la davallada de la participació sol ésser més pronunciada. Vegem-ho:

Taula 23

Percentatge d'abstenció segons els comicis

	Casc Antic	Colònia
Eleccions locals 1979	26'5	21'2
Autonòmiques 1980	25'5	20'9
Eleccions locals 1983	29'3	21'2
Autonòmiques 1984	27'1	24'4
Corts Fenerals 1986	28'6	25'6
Eleccions locals 1987	32'3	26'3
Parlament Europeu 1987	32'1	26'-

Autonòmiques 1988	39'2	30'1
Parlament Europeu 1987	50'2	42'1

5.1 Les eleccions municipals

La petita història de les eleccions locals és extraordinàriament interessant. A la primera contesa del 1979 va nèixer una Candidatura Unitària de Veïns que es va emportar de carrer el pes de l'opinió popular, sobretot i d'una manera més apoteòsica a la Colònia Güell. A la segona consulta, la del 1983, sense saber massa per què, aquella C.U.V. va canviar de nom i es va presentar sota del grup anomenat Independents i va repetir majoria amb un notable pes relatiu de la Colònia Güell. La tercera del 1987, Convergència i Unió va escombrar tota altra alternativa i es va fer amb una majoria sense precedents al municipi. La distribució del procés d'aquest vot local el podem veure a la distribució que segueix: (només hi fem constar els tres grups que van aplegar més vots i ho expressem en xifres relatives)

1979 = CUV 51'5 % (CA: 30'3 i Col.: 72'3) - Ind. 27'9 % (CA: 31'2 i Col.: 24'7) - CIU 20'4 % (CA: 38'4 i Col.: 2'7).

1983 = Ind. 50'2 % (CA: 40'9 i Col.: 63'3) - PSC 26'2 % (CA: 32'3 i Col.: 17'5) - CIU 20'8 % (CA: 23'- i Col.: 17'7).

1987 = CIU 53'9 % (CA: 54'4 i Col: 53'3) - PSC 27'7 % (CA: 31'1 i Col.: 17'5) - Ind. 13'1 % (CA: 10'3 i Col.: 17'9).

Es pot dir que les vivències polítiques municipals han arrencat d'una voluntat d'intervenció en interessos locals; però no deixa d'ésser curiosa la desaparició d'aquell to localista tan ben definit per a deixar pas al joc dels grans partits fins a quedar, tant al Casc Antic com a la Colònia, a un paper merament testimonial.

Per entendre els fets s'ha de recórrer forçosament a la història. Entre el 1973 (data del tancament de la fàbrica Güell) i el 1979 (les primeres eleccions municipals) ni es va proposar res per part de l'ajuntament d'aleshores, ni tampoc hi hagué cap iniciativa municipal respecte a la problemàtica generada pel tancament de la fàbrica. Aquell consistori no actuava en l'àmbit de la Colònia precisament perquè hi havia hagut la iniciativa dels Güell -i després dels Bertrand- i no s'havia fet mai necessària una intervenció en el recinte de la Colònia com a barri. No es pot oblidar tampoc que fou aquell un ajuntament fonamentalment vegetatiu.

El 1973 precisament naixia l'Associació de Veïns de la Colònia Güell aixecant la bandera de la defensa dels veïns. Els seus membres, després de l'agressió de la pèrdua del treball no es veien en condicions d'acceptar-ne una altra: la pèrdua de les condicions de vida de la Colònia.

Aquella Associació va nèixer amb un triple perfil: la defensa d'uns interessos en contra de l'empresa, la recuperació de la tradició cultural centrada a l'Ateneu i la connexió de la Colònia amb moviments polítics, democràtics i socials que estaven obertament contra la dictadura.

I l'Associació de Veïns de la Colònia Güell es popularitza en tant que la gent veu amb bons ulls que algú es preocupi de la defensa dels seus interessos. Des del punt de vista cultural, la gent participa a l'Associació de Veïns encara que no massivament; però a nivell polític costa prendre postura fins que no estiguin les coses clares. Diuen els nostres informants que "la gent de la Colònia sempre ha estat molt distant".

A les primeres eleccions del 1979, a l'arribada dels ajuntaments democràtics, un nucli important de l'Associació de Veïns de la Colònia Güell promociona una candidatura d'acord amb l'Associació de Veïns de Santa Coloma i es logra fer una

candidatura única (la Candidatura Unitària de Veïns - CUV) i es guanyen els comicis.

De totes maneres, el perfil d'ambdues Associacions de Veïns, la de la Colònia Güell i la del Casc Antic, és força diferenciat.

Mentre que a la Colònia Güell va nèixer per la defensa d'uns interessos vius i era una associació viscuda i sentida que connectava molt bé amb la tradició cultural i era molt sensible a tota una història de la Colònia (que havia estat lligada a l'empresa fins que el 1973 l'Associació de Veïns aglutinava el veïnatge i aconseguia que tots els conflictes d'interessos passessin per l'entitat, essent vistos com una gent estranya d'esquerres que, a més, eren eficients i s'havien guanyat la confiança), al Casc Antic va nèixer sota l'impuls rebut per la de la Colònia Güell via Congrés de Cultura Catalana i va quedar sempre com una gent extranya d'esquerres.[3]

---

[3] El Congrés de Cultura Catalana, definit com a popular i democràtic, amb una dimensió clara de mobilització i sensiblització popular ("agitació cultural", en diran alguns) va intentar englobar dos conceptes de cultura que no són forçosament anatagònics: la popularització (agitació cultural) i el rigor científic.

Es va gestar el 28 de gener del 1975 a la Sala de Juntes del Col.legi d'Advocats de Barcelona en defensa de les agressions sofertes per la cultura catalana a partir del fet que a Cornellà uns inspentors d'EGB no donen permís per a què es facin classes de català en hores lectives. Al cap d'un mes, el 28 de febrer, es creava el secretariat permanent format pels degans dels col.legis professionals i per moltes entitats i el 29 d'octubre es va culminar el procés d'obertura a tota meba d'entitats.

La polititització definitiva del Congrés de Cultura Catalana es realitzava el 21 de desembre del 1975 al Parc de les Aigües de Cornellà, precisament al Baix Llobregat. Els tres punts fonamentals eren: autonomia d'organització, expansió del Congrés a la vida obrera i a la lluita quotidiana i presència de la immigració. Acabà la seva tasca a finals del 1977.
(Joan Fuster, El Congrés de Cultura Catalana. Què és i què ha estat?, Barcelona, Laia, 1978, col. Les Eines, n.38).

La connexió va fer que entre Santa Coloma i la Colònia, després de molts anys de discòrdia o, simplement, de separació de vida, es donés un cert retrobament. Fou un contacte no directament polític, sinó per l'intermediari del Congrés de Cultura Catalana que va fer la connexió de persones d'esquerra i de gent preocupada en un moment donat per a què les coses canviessin; amistat i relació nascuda a partir d'un projecte cultural comú. La del Casc Antic serà una Associació de Veïns que s'aglutina no a partir d'unes necessitats urbanístiques pròpies i sentides, sinó que es crea una mica com superestructura a imitació del que passava a d'altres llocs.

Es per totes aquestes coses que es troba fàcil explicació als resultats del 1979. A la Colònia el vot serà majoritàriament favorable a la Candidatura Unitària de Veïns i al Casc Antic estarà dividit en tres tendències a petita distància l'una de l'altra. Això també explica com es pot votar clarament Convergència i Unió a totes les convocatòries i, en canvi, decidir-se per la CUV en un moment donat.

Aquell primer consistori és qui va posar una mica les bases del que després els altres han pogut anar millorant. Es partia d'una total inexperiència de l'administració pública i d'una caòtica base de dades documental.

Es sabia clar cap on es volia anar; però hi havia confusió del punt que es partia envoltat com s'estava d'aspectes incomprensibles. Per exemple, es trobaven documents de la manera la més irracional que es pugui imaginar i, lentament, s'hi ha pogut anar posant una mica d'ordre i concert; sobretot, aquest tercer consistori que és el que ha pogut introduir l'ajuda informàtica. S'ha incrementat la plantilla; però una bona administració no es pot dur a terme sense mitjans i sense persones; la infraestructura és necessària.

Aquest consistori actual, a més, està molt a l'aguait de les ajudes i préstecs que puguin venir de qualsevol organisme oficial; tot ho aprofiten en benefici del poble.

5.2. Les eleccions autonòmiques

La història d'aquestes consultes és tanmateix molt més simple i curta, puix que en contrast amb els pobles veïns de la comarca del Baix Llobregat, Santa Coloma mostra una definició constant centrada en un vot majoritari atorgat a Convergència i Unió. La cronologia d'aquestes tres consultes realitzades ens permet veure clares diferències entre el Casc Antic i la Colònia Güell. El repartiment dels vots ha anat d'aquesta manera: (només fem constar els cinc grups més representatius al municipi)

1980 = CIU 40'8 % (CA: 40'8 i Col.: 40'9) - PSC 17'4 (CA: 17'5 i Col.: 13'2) - PSUC 13'7 % (CA: 15'8 i Col.: 11'6) - ERC 11'1 % (CA: 9'2 i Col.: 13'-) - UCD 8'1 % (CA: 6'6 i Col.: 9'7).

1984 = CIU 61'1 % (CA: 57'7 i Col.: 66'2) - PSC 20'4 % (CA: 24'1 i Col.: 10'1) - ERC 6'4 % (CA: 9'- i Col.: 6'8) - PSUC 4'2 % (CA: 3'3 i Col.: 5'6) - AP 3'5 % (CA: 4'7 i Col.: 1'8).

1988 = CIU 61'5 % (CA: 56'7 i Col.: 65'7) - PSC 22'3 % (CA: 24'9 i Col.: 17'9) - ERC 4'9 % (CA: 5'3 i Col.: 4'4) - PSUC 4'7 % (Ca: 4'9 i Col.: 4'2) - AP 2'6 % (CA: 2'2 i Col.: 3'3).

Hi ha matisos que ens semblen importants de notar. A la Colònia Güell, el vot convergent és sempre majoritari i al Casc Antic, en canvi, hi abunda més el vot del partit socialista. Pel que es refereix als altres (ERC, PSUC, UCD i AP), en el context del poc pes que tenen, a vegades dominen més al Casc Antic i d'altres a la Colònia Güell.

En síntesi, hem de dir que el vot d'esquerra (PSC, PSUC, ERC) pesa sempre més al Casc Antic que a la Colònia Güell (el 1980, 42'5 % sobre el 37'8 % de la Colònia; el 1984, 36'4 % per sobre d'un 25'5 % i el 1988 35'1 % per damunt del 26'5 %). Això fa pensar que tendencialment a la Colònia encara es mantenen hàbits ancestrals que al Casc Antic s'han vist modificats per la

major presència de persones nou vingudes que hi han provocat una certa renovació poblacional.

5.3 Les eleccions a Corts Generals

Com que només disposem dels resultats del 22 de juny del 1986, no podem fer un estudi històric de les mateixes. De totes maneres, aquests resultats revelen una polarització encara més forta del vot. La distribució de referència dels cinc primers grups és la següent:

	Casc Antic	Colònia	Total
Convergència i Unió	42'9	48'7	45'1
Partit Socialista	34'4	26'-	31'2
Coalició Popular	7'9	7'8	7'9
Esquerra Republicana	4'1	5'-	4'4
Unió de l'Esuquerra(PSUC-ENE)	3'3	4'6	3'8

Es repeteixen ara clarament les tendències que hem vist precedentment.

5.4 Les eleccions europees

Se'ns confirmen plenament ara les tendències que hem pogut observar. Vegem-ho:

1987 = CIU 43'4 % (CA: 42'5 i Col.: 45'-) - PSC 25'7% (CA: 26'8 i Col.: 23'8) - AP 8'8 % (CA: 9'3 i Col.: 7'9) - CDS 3'8 % (CA: 4'6 i Col.: 2'7) - Europa de les Nacions 3'1 % (CA: 2'6 i Col.: 4'-).

1989 = CIU 43'7 % (CA: 39'8 i Col.: 50'8) - PSC 26'3 % (CA: 28'3 i Col.: 22'6) - AP 6'- % (CA: 7'5 i Col.: 3'3) - IC 3'9 % (CA: 4'7 i Col.: 2'5) - Europa de les Nacions 3'6 % (CA: 3'1 i Col.: 4'5).

6. Nivell associatiu.

6.1 A la Colònia Güell

Històricament, l'àmbit de veïnatge de la Colònia Güell contemplà un molt fort nivell associatiu amb importants factors ideològics que intervenien en la vida col.lectiva.

La Colònia industrial comptava amb una infraestructura molt forta i potser, segons confessen els nostres informants, àdhuc "superior a la que el poble necessitava".

No és difícil entendre el perquè d'aquesta situació, puix que la relació laboral i la relació ciutadana es barrejaven i es confonien; el director de la fàbrica era a l'ensems tècnic, cap de personal, jutge de pau i alcalde. La fàbrica va tenir cura dels serveis públics, dels equipaments, de les relacions entre les persones, de pràcticament tot.

Aquesta comunitat de ciutadans-obrers constituiria un teixit social sostingut en unes institucions patrocinades i subvencionades per l'empresa i la praxi associativa i cultural que el veïnatge hi va desenvolupar es trobava directament sobredeterminada pels destins de l'empresa. I el nivell associatiu es va anar mantenint amb una gran proliferació d'iniciatives diverses; per exemple, ja el 1917 es sap de l'existència de set entitats o obres parroquials i de nou entitats cíviques i culturals diverses. D'entre aquestes darreres s'ha de destacar la Cooperativa amb la seva biblioteca i l'Ateneu.

La Cooperativa fou de sempre una associació de tipus econòmic que oferia avantatges de preus sobre les altres tendes, competia amb els preus del comerç lliure i repartia beneficis anuals entre els seus socis que estaven obligats a una prestació laboral; tota participació en qualsevol corrent socialment reformador s'ha de descartar ja d'entrada.

La gestió col.lectiva de la Cooperativa, amb el sentit de responsabilitat que comportava i el funcionament democràtic que exigia, facilitaria les aptituds i coneixements que més tard,

en el moment de la col.lectivització de l'empresa el 1936, resultarien imprescindibles pels treballadors.

En aquests moments la Cooperativa és l'entitat que ha esdevingut més problemàtica de totes, perquè d'aquella primitiva funció cooperativista només en queda el nom. Hi ha un petit economat i totes les altres dependències són buides.

L'Ateneu, per la seva banda, anomenada també Unió Cultural, va constituir de sempre un gresol de civisme, una escola de democràcia i de sensibilitat vers la vida del veïnatge i de la cultura que s'hi gestava. Només s'ha de dir que té més d'un segle de vida i sembla que va nèixer amb la mateixa Colònia a l'ombra d'una forta connotació catalanista; tots els corrents ateneístics (obrer, anarquista, radical, republicà,...) de l'època també s'han de descartar d'entrada.

Potser fou a l'Ateneu on l'empresa hi va bolcar d'una manera més sistemàtica la seva ajuda: festes, préstecs i subvencions a fons perdut. El preu que el treballador va pagar per aquesta ajuda fou, a curt termini, la supeditació i servilisme ideològic als promotors de la Colònia i, a llarg termini, la manca d'entrenament per organitzar-se de manera autònoma quan mancarà el patrocini de l'empresa.

La història ens revela que la dependència econòmica i ideològica de l'empresa i la independència de la mateixa eren els dos pols al voltant dels quals girarien les iniciatives conservadores o renovadores de la Colònia, passant-se del predomini del conservadurisme a l'hegemonia del progressisme en els quaranta-cinc anys que van entre la fundació i la guerra civil.

El veí de la Colònia Güell era una persona culta i, durant el franquisme, l'empresa va mantenir aquestes associacions que, a més de l'empresa, es configuren a l'entorn de dos eixos que aglutinaran durant molts anys la cohesió associativa del barri: d'una banda, l'eix clerical entorn del Centre Parroquial Sant Lluís i la Biblioteca -associacions amb poca participació-

i, de l'altra, l'eix laic centrat en una forta relació veïnal originada entorn de l'Ateneu.

La generació dels que havien anat a la guerra viuen un període cultural important: cinema, sarsueles, bandes musicals, Ateneu, Centre Parroquial, coral, bàsquet... El poble viu intensament en el context d'una activitat frenètica. Eren els anys 50.

En canvi, quan arribem als 60 és l'hora de la crisi. D'una banda, hi ha uns forts canvis socio-culturals propis del moment que s'afegeixen a la marxa de la Colònia Güell del mestre Baget. I el punt màxim de la crisi serà el 1975 que és l'època de l'Associació de Veïns de la Colònia Güell i del seu poder aglutinador. La sensació era la de que tot dequeia i la darrera generació creativa al barri fou la que ara té més de trenta anys; però, precisament per l'edat i per les dificultats de feina, aquesta gent també es disgrega.

I... quan les cases foren definitivament de la propietat dels veïns, les persones es van animar i es va començar a contemplar la presència de gent jove.

A la Colònia hi ha molta gent gran i, segons els nostres informants, els fills d'aquests han marxat perquè no hi havia cases. Aleshores, hi ha dues edats (i encara hi ha molt poca gent petita: només són 5 o 10 alumnes per classe) i els del mig no hi són i potser per això té poca vida en aquests moments; les persones solen ésser molt tancades.

Per exemple, els joves tenen la sensació d'ésser bastant mal vistos i es fa difícil a les persones grans entendre que el jovent d'ara no té res a veure amb el d'abans. Qualsevol cosa que passi amb els joves, àdhuc allò més normal, l'endemà ja fa l'objecte de comentaris.

En aquest sentit, també, els veïns viuen amb la idea de què hi ha joves de fora que vénen a pertorbar la tranquil.litat de la Colònia. I és cert que això havia passat: obrien cotxes i es feien la seva festa; però ara ja ha passat. N'hi ha que

aprofiten encara les runes de la torre Salbana per a acabar beguts; però això s'ho fan entre ells i no es pot dir que molestin ningú. Però pels veïns qualsevol cosa que marxi de la normalitat, és vist com realitzat pels joves de la Cooperativa de Sant Boi.

Els ajuntaments democràtics van donar un nou impuls a la cultura a través de subvencions i d'iniciatives pròpies que permetien potenciar activitats. Vegem amb detall què hi ha avui a la Colònia a nivell associatiu.

6.1.1 El grup de joves de la Colònia Güell

Aquest és un grup de 25 joves, entre els que hi ha 10 noies, que oscil.len entre els 11 i els 30 anys. Es van agrupar el juny del 1988, fa una mica més d'un any, sota l'impuls d'un professor que va llençar la idea aprofitant que tots són del barri mateix i havien freqüentat la mateixa escola. De fet aquesta és la segona experiència puix que hi va haver-hi un grup que no va prosperar.

El mestre va llençar la idea de fer alguna cosa de tant en tant; suggeria, per exemple, de fer una revista. De totes maneres, l'autonomia del grup ha anat marcant la dinàmica i es pot dir que han assumit una idea pròpia i no manllevada de ningú.

Es partia de la constatació que el poble estava mort i només s'hi feien quatre cosetes. "Aquest és un poble petit i, a vegades, és una mica avorrit", diran amb el seu llenguatge.

El projecte era fer activitats al poble que generessin unitat i que es trobessin més o menys acceptades per tothom. Es tracta de crear una certa dinàmica de col.laboració i, segons diuen, que "tothom s'hi pugui divertir"; per tant, es centren en tota mena d'activitats recreatives i culturals pel poble. Amb dues veritables obsessions: actuar de manera assembleària a partir de les reunions col.lectives del propi grup i descartar qualsevol tipus de benefici que pogués convertir el grup com una

entitat lucrativa; la dependència inevitable dels diners per a dur a terme les seves activitats és l'únic condicionant.

Aquestes activitats són el cinema d'estiu durant tres caps de setmana a l'aire lliure i les jornades esportives (un triatló o conjunt de tres proves esportives realitzades per la mateixa persona; el "dia de la roda" que fou dedicat a fer curses de patins, de bicicletes, etc.) i, també, de manera més extraordinària han convocat correfocs i promogut cercaviles (per Carnestoltes o per la Festa de la Cirera).

De moment s'han limitat a dur-les a terme dintre el terme de la Colònia Güell; però segons diuen

> "igual fem unes propagandes fora d'aquí; però només tenim un any d'existència i, si es prova una activitat, potser millor fer-ho aquí primer".

I és així que ara es veuen sol.licitats per a fer una cercavila a la festa de Santa Coloma.

Econòmicament, depenen de diverses activitats col.lectives com són, per exemple, festes i actes i l'ajuntament els subvenciona en funció de les despeses que hagi ocasionat el que s'ha dut a terme. La reflexió que fan ells mateixos és pertinent:

> "Com que no hi ha molta moguda, el poc que es realitza, fa que l'ajuntament s'hi aboqui".

En aquest sentit, reconeixen que per a fer activitats, les que sigui, no els falta voluntat.

> "L'unic que ens falta és pressupost, perquè, si fem un correfoc, els petards valen diners altrament no t'hi posis. En principi, l'ajuntament no es porta malament. Per la nostra banda, garantim la voluntat i la gent; però ens manca pressupost i s'ha de tenir compte que la il.lusió no s'ha apagat, encara hi és".

Per altra banda, aquest primer any ha comportat molta feina: fer-se els capgrossos, disposar d'uns timbals i distribuir les funcions que cadascú ha de tenir.

> "Ara es pot dir que ja hi estem posats i que les coses ja marxen una mica soles".

Hi ha ganes d'incrementar les activitats tot i repetint el que s'ha realitzat durant aquest any de rodatge. Es un grup que ha demostrat palesament la seva voluntat de treballar pel barri: quan s'ha de muntar un decorat, quan s'organitza la carrossa pels reis...

> "Ens definim com un grup de joves per a fer servei i per a animar".
>
> "El que ens agradaria ara -diuen- és fer més correfocs que són molt divertits. No cal buscar grans esdeveniments (la festa major, la diada de la cirera, Sant Joan...), sinó que tot serveix. La qüestió és voler fer coses".

Consideren que el que necessitarien ara és, a més dels ajuts econòmics, una campanya de promoció i, sobretot més recolzament popular.

6.1.2 Cor La Maquinista

La creació d'aquest cor data del 1906 amb el nom de "La Maquinista"; el perquè d'aquest nom és encara avui un enigma. Es ventilen dues versions força diferents. La primera és l'existència d'una peça d'Anselm Clavé del 1867 titulada d'aquesta manera i que hauria estat adoptat ja que es tractava d'un dels cors de Clavé. Però hi ha també la versió que relaciona el cor amb els orígens de l'empresa; efectivament, la Colònia Güell va nèixer a l'ombra d'una fàbrica de Barcelona que es deia el "Vapor Vell" i la Maquinista hauria estat assumit en record de la indústria antiga de Sants. Un indicador que recolza aquesta versió és l'emblema que identifica el grup coral on s'hi troba

dibuixat un motor de vapor. De fet, no hi ha cap certesa de res i es pot dir que no se'n coneixen exactament les raons.

Des que es va iniciar el 1906 com una secció de l'Ateneu, el cor La Maquinista ha vist sovint interrompudes les seves activitats; per exemple, durant la guerra. Hi ha molt poca documentació al respecte i només es coneixen els alts i baixos més recents.

Després de la guerra, el cor es reorganitzà el 1952 sota la direcció del mestre Vilà. Aquest es casà i se'n va anar a viure a una altra banda essent la continuïtat garantida amb el mestre Casals; però va durar poc temps perquè el 1955 o 1956 es tornava a aturar. Precisament un dels nostres informants ho recorda de manera viva:

> "Jo hi vaig cantar-hi el darrer any que aleshores tenia 16 anys i encara treballava a la fàbrica".

El 1982 hi havia dos regidors de la Colònia a l'ajuntament ("estaven allà dalt, encara que lògicament eren d'aquí. Nosaltres sempre parlem així perquè estem físicament separats per la riera") i amb motiu de la festa de l'arbre i quan estaven plantant uns arbres a l'escola, van llençar la idea: "per què no tornem a engegar el cor?". Immediatament, es va fer una crida entre els homes de la Colònia invitant-los a col.laborar en el projecte que s'anava a emprendre. [4] I hi havia la voluntat expressa de continuar la tradició.

---

[4] A la Colònia, responent a la idea originària de Clavé, el cor La Maquinista és integrat només per homes. La primera societat coral fundada pels mateix Anselm Clavé fou l'Aurora el 1845. Més tard, el 1857, va prendre el nom menys compromès d'Euterpe i la idea del creador era la de treure els homes de les tavernes. Es per aquest motiu que els cors de Clavé, en principi, estaven integrats exclusivament per homes.

Posteriorment, per tal que els cors no desaparaguessin, s'hi van anar afegint dones i en aquests moments hi ha molts cors afiliats a la Federació de Cors de Clavé que són mixtes, la majoria; són 15 o 16 els formats només per homes i uns 60 mixtes. I d'aquests, hi ha més dones que homes.

No es tractava pas de fer grans coses; per començar es proposà de preparar les caramelles. I a la gent els va agradar molt la idea i l'èxit en va ésser una conseqüència.

> "Aleshores ens vam plantejar: què fem? ho continuem? Ens posem a assajar seriosament? Tot va ésser començar a posar fil a l'agulla i ens vam adonar que, després de dues o tres actuacions, a la gent els hi agradava".

Dels quatre directors que ha tingut el cor La Maquinista, tres (Vilà, Baget i Monserrat) han residit a la mateixa Colònia i el quart (Casals) residia a Sant Boi.

Existeix el prejudici que els cors de Clavé responien musicalment a un agrupament popular la finalitat del qual no era precisament la qualitat i que interpretava peces d'estar per casa -el "campi qui pugui"- i que ningú dels que hi cantava coneixia bé les tècniques musicals.

I precisament ara els cors de Clavé estan en la línia d'un esforç de dignificació musical dels grups corals que, a través de la Federació de Cors de Clavé de Catalunya, fa cursets de direcció i intenta posar la gent al dia. Aquesta preocupació ve ajudada del fet que hi hagi tants cors mixtes; es necessiten mestres que en sàpiguen i tot és més complicat i els cors d'homes van desapareixent perquè ells pleguen per causa de la feina o del que sigui. Malgrat tot, encara roman aquella anomenada.

> "A nosaltres -diuen els nostres informants- ens va anar molt bé: ens vam afiliar a la Federació immediatament i va estar molt contenta perquè de cors d'homes no n'hi ha i ara ens crida a nosaltres quan ha de quedar bé en algun lloc".

El cor La Maquinista fa unes dotze actuacions anuals i no en volen deliberadament fer més perquè, encara que no ho sembli, hi ha molts problemes: els homes actuen i les dones queden a casa i els dissabtes i diumenges són difícils pels

joves; hi ha cantades que no les poden fer perquè són massa seguides.

> "Estem contents perquè els joves que hi canten compleixen".

De les actuacions anuals, n'hi ha algunes de fixes: la cantada d'havaneres a l'Ateneu, lloc habitual de les seves intervencions al barri, per les festes de la Colònia o les caramelles per Pàsqua tant a la Colònia com al Casc Antic de Santa Coloma de Cervelló. Al barri la Maquinista té una audiència rellevant; per exemple, quan s'han fet sortides (Vilafranca, Centelles, Lleida, Torregrossa, etc.), es fan varis autocars amb les dones, els fills i moltes persones que no tenen cap relació amb els cantants.

Les sortides, generalment són promogudes per la Federació i és a través d'aquesta que s'han fet ja quatre concentracions de cors de Clavé de varis dies en llocs diferents de Catalunya: Ripoll, Igualada, Tarragona i Lleida. En aquestes la Federació invita a cantar un himne propi i dues o tres peces per a poder-les interpretar conjuntament; la resta és de lliure selecció de cada cor. La Maquinista hi ha participat dues vegades.

La Maquinista, al començament, cantava les caramelles que és el que a tothom agrada ("és una mica així: fot-li que és de Reus"); però posteriorment interpreta cantades que han hagut de perfeccionar. S'ha passat de les peces populars (caramelles, sardanes, havaneres) a temàtiques més complicades i difícils. I per a assajar, han condicionat pel seu compte una saleta que servia per a exposicions al mateix local de la Unió Cultural amb una despesa de 60.000 pessetes.

> "I tot ha anat sortint bé i àdhuc els de la Federació ens elogiaven. Concretament, al concurs de caramelles de Sant Julià de Vilatorta que hi hem anat quatre anys, vam fer sempre el primer premi menys la tercera vegada que vam fer el segon

amb el reconeixement del jurat que no convenia que cada any guanyessin els mateixos perquè això no estimulava la participació. I tot plegat et compromet a intentar fer-ho més bé cada vegada".

La Federació organitza també uns concursos de nadales limitat a la participació de vint cors, els primers que s'hi apunten. Allà s'hi presenten també els cors mixtes i les nadales cantades amb veus mixtes són molt diferents, no és el mateix timbre de veu. S'hi ha participat dues vegades i la primera només hi havia tres cors d'homes i la segona dos; els cors d'homes no volen participar a un concurs on hi participen cors mixtes perquè creuen que no hi tenen res a fer.

"Això és una equivocació perquè, encara que la sonoritat sigui diferent, ho poden fer tan bé els uns com els altres".

En aquests concursos, la Maquinista va obtenir respectivament el segon accèssit (el cinquè lloc, perquè hi ha tres premis i dos accèssits) i el segon premi (havent estat declarat desert el primer).

Finalment, la Federació va voler demostrar a l'ajuntament de Barcelona que els cors de Clavé estaven en un moment molt bo i va organitzar una cantada al Palau de la Música de la ciutat comtal convidant tota mena d'autoritats tant de la Generalitat de Catalunya com del mateix ajuntament. El pretext era donar un premi de reconeixement a les entitats centenàries i en l'ocasió es va fer una cantada de dos cors d'homes i dos mixtes amb la interpretació de dues cançons a més d'una tercera a cantar conjuntament amb l'altre cor d'homes. L'acte fou un veritable èxit.

El sostenimment econòmic de La Maquinista es realitza bàsicament per medi dels 76 socis protectors; es tracta de col.laboradors que viuen a la Colònia o que hi havien viscut, n'hi ha que ara viuen fora i àdhuc n'hi ha dos de Caracas. També

es compta amb subvencions puntuals de l'ajuntament de Santa Coloma.

Els cantaires són tots de la Colònia i n'hi ha dos que resideixen a Sant Boi encara que són fills de la Colònia. Al principi, en venien alguns de Sant Vicenç que hi havien anat a residir.

> "No hi ha ningú del Casc Antic de Santa Coloma; és allò de la divisió: hi ha una riera al mig que ens separa. Per altra banda, ningú d'allà dalt ens ha dit: "vull venir a cantar aquí".

Hi ha gent immigrada que fa molts anys que resideixen a la Colònia; van venir que tenien 14 o 15 anys i ara en tenen 45 o 48 i s'han integrat molt bé.

El nombre de cantaires és de 46 d'entre els que hi ha 17 joves entre 15 i 22 anys. Des dels 14 anys, quan surten del col.legi, ja poden integrar-s'hi, encara que pel canvi de veu no haurien d'entrar a formar-ne part fins els 18 anys; però intenten treballar-ho ben aviat per tal de garantir-ne la continuïtat.

> "Es el que hem intentat sempre i encara hi ha molta gent que podria venir, sobretot de les edats intermèdies entre els 30 i els 35 anys. Al cap i a la fi, aquesta és una associació voluntària".

Els integrants del cor canten sobre la lletra perquè només n'hi ha dos o tres del grup que saben música; malgrat tot, aquest és un bon indicador del gran esforç que fan col.lectivament a jutjar únicament pels seus resultats.

> "S'ha de dir que l'ajuntament ens té en compte i, per exemple, quan fem una sortida, ens ajuda a pagar els autocars; però també s'ha de reconèixer que hi ha coses que es podrien fer millor. Per exemple, amb l'Esbart, que és una entitat que funciona, s'hauria de mirar de promocionar i contactar directament amb les diverses entitats per tal de promoure activitats conjuntes; és a

dir, que quan ells surtin, mirar de veure si podem sortir junts: el ballet d'un cantó i la cantada de l'altre. Nosaltres particularment no podem fer-ho".

Es troba a faltar la viabilització i la dinamització per part de l'ajuntament d'aquesta mena d'intercanvis.

Dintre del grup coral La Maquinista i com una activitat complementària existeix un grup de teatre.

"Es el típic que passa en aquests pobles petits sempre mogut per les mateixes persones. A un del cor se li va ocórrer com una acció més del grup coral".

Entre els que formen part del grup teatral, també hi ha dones i acostumen a fer una actuació anual amb motiu de la festa major.

Finalment, els de La Maquinista són els qui organitzen la Festa dels Reis que provoca molta festa i necessita molta gent a col.laborar, perquè es passa casa per casa amb les tres carrosses i els treballs d'organització són de gran envergadura.

6.2 Al Casc Antic de Santa Coloma

Essent essencialment de tradició agrícola, no hi ha hagut mai una actitud clara davant del fenomen cultural. Un dels nostres testimonis ens l'ha definit com

"un poble tranquil, conservador, en el que la gent viu bé. No és d'aquests nuclis en els que hi ha una forta consciència social".

La tradició cultural inexistent, s'emparava únicament amb la Societat Recreativa, que data del 1950, i que serà el centre aglutinador de tota la vida cultural i associativa del Casc Antic.

Santa Coloma ha estat i és encara un poble agrícola. Malgrat que hi hagi moltes persones de fora i nou vingudes que no es dediquen a l'agricultura, continua proliferant aquesta cultura

pròpia del món rural. Tot i ésser ben pròxim de la gran ciutat, el Casc Antic de Santa Coloma de Cervelló continua essent poble i no són pas pocs els signes que a través dels costums, les actituds i les maneres de fer ho recorden (per exemple, s'ha d'estrenar roba per la festa major).

La Societat Recreativa fou fruit de la confluència dels interessos de quatre o cinc persones representatives del poble i l'ajut, concretat sobretot en una cessió de terrenys, d'un cèlebre torero gran propietari del poble, Ramon Torres "el Bombita", que havia contret matrimoni amb una noia de la burgesia catalana i que va adquirir moltes propietats a Santa Coloma que, en part, encara conserva. Actuant de mecenes, va cedir un tros de propietat bastant gran per a què, amb l'esforç volenterós de la gent del poble, es pogués construir aquell local proveït d'una sala de projeccions i una pista de bàsquet. S'hi va reservar un racó pel soci per a què pogués anar-hi a fer la xerradeta i, a més, es va pensar amb un espai per a fer-hi un ball tipus discoteca.

La Societat Recreativa genera un caliu en la població; és un nucli d'unió amb l'assistència massiva als espectacles i amb les activitats culturals i socials que s'hi generen.

Només podem notar un conflicte institucional que, donat que va durar un cert temps, va provocar que determinades posicions s'enconessin i va derivar a tensions relativament fortes entre les persones que ocupaven la junta en aquells moments. Això va provocar que la vida de la Societat Recreativa transcorregués d'una manera molt anodina durant els quatre llargs anys que va durar el conflicte.

La conflictivitat esmentada fou la següent: el 1980 la Junta d'aleshores determinà que l'arrendatari del bar havia de pagar un cànon més alt de lloguer; a més, se li van prohibir certes activitats que el privaven de determinades entrades. La decissió va desembocar en un plet amb la definició respectiva de dues posicions enfrontades dintre la mateixa Junta: els qui

donaven suport al llogater i els qui ho feien a la Societat Recreativa. Adhuc es va arribar a fer una campanya per tal de boicotejar el servei del bar. Com totes les coses jurídiques, el plet es va allargar durant quatre o cinc anys i es va acabar quan la Societat Recreativa va guanyar el plet i les coses van tornar a ésser com abans amb l'entrada d'un nou llogater.

La unió es va restablir i es va fer un esforç col.lectiu per oblidar aquelles velles renyines i renovar la participació activa en la Societat Recreativa.

Tot l'entorn social del Casc Antic està al voltant de la Societat Recreativa; no hi ha un acte col.lectiu del tipus que sigui que no estigui coordinat per la Societat o al qual aquesta no hi col.labori d'una manera o altra. Tothom és soci de l'entitat a la que es cotitzen unes quotes anyals de 6.000 ptes. i, d'ençà que hi ha fet un assentament gent de fora, s'ha trencat una mica aquella afiliació "natural" quan hi apuntaven els vailets i les noies des que naixien. Els nou vinguts s'hi integren almenys per a trobar un espai per satisfer les activitats dels petits.

Les seccions de l'entitat són: la cultural, la fotogràfica, el grup d'artistes (des de fa un parell d'anys), el grup d'escacs, l'esbart, el teatre... Per a qualsevol activitat que es faci al poble, tothom hi ha d'anar a parar per a fer servir aquelles instal.lacions i l'ajuntament hi dóna bastant suport.

Es interessant tractar les diverses entitats que integren l'activitat cultural més aglutinant al Casc Antic de Santa Coloma.

6.2.1 Esbart Montpedrós

Aquesta entitat ha estat obra d'una persona, el senyor Josep Ferrer, un enquadernador d'ofici que el 1964 va fer un assentament a Santa Coloma de Cervelló després d'un itinerari personal extraordinàriament interessant.

Fill d'una família treballadora de Sants i per causa de problemes econòmics familiars força importants, s'integrà a l'Orfeó de Sants que era l'entitat que tenia més a prop de casa amb l'esperança de trobar una sortida laboral a les seves necessitats. Es va afeccionar de tal manera a les danses que, quan només tenia disset anys, es retirà com a dansaire per a dedicar-se a la direcció d'esbarts. Va aconseguir una competència tal que amb el de Sant Joan Despí representava Catalunya a l'Argentina.

L'assentament a Santa Coloma de Cervelló es va realitzar com un atzar de la vida: una actuació amb l'esbart de l'Orfeó de Sants amb motiu d'una festa als avis va fer descobrir l'existència del poble.

Uns homes entusiastes de Santa Coloma li van demanar d'iniciar un esbart al poble i la idea es va posar en pràctica; d'això fa ara, doncs, 25 anys. De fet, durant aquells anys del franquisme, els únics que van poder portar la bandera catalana foren els esbarts i els orfeons a través de l'ensenyament dels ballets; es feia pàtria a través d'unes actuacions culturals aparentment neutres.

En aquests moments l'esbart mobilitza unes 120 persones que, d'una forma o altra, porten un moviment: hi ha una secció de 70 petits que aprenen els primers exercicis i unes 30 persones que integren el cos de dansa i tenen ara entre 18 i 25 anys. Els únics adults són els que formen part de la junta i els que s'ocupen del vestuari. Es tracta de gent absolutament donada i molt motivada pel que estan realitzant, amb els que es pot anar a tot arreu pel seu civisme i la seva capacitat d'adaptació a tot.

Hi ha un ambient i entusiasme entorn de l'esbart i gaudeix de fortes simpaties al poble; no hi ha casa en la que un membre de la família no hagi passat per l'esbart i és així com és una de les poques entitats que ha tingut continuïtat perquè hi ha hagut una constància. Hi ha la matèria prima, el jovent, que amb

el seu civisme i la seva capacitat d'adaptació pot fer que esdevingui un dels esbarts més importants de Catalunya.

Enguany, amb motiu de la celebració dels 25 anys, el plat fort de la commemoració ha estat un intercanvi amb un grup dansaire de Polònia i s'aprofità el viatge per a fer una actuació a Txecoslovàquia. Això és d'una envergadura important i va tenir un cost de dos milions de pessetes; els dansaires hi aportaven 25.000 pessetes i la resta es cobria amb l'ajut de l'ajuntament de Santa Coloma i el d'algunes indústries del voltant. Cal tenir compte que el sostenimment econòmic de l'esbart es fa a través de les quotes que paguen els mateixos dançaires i per activitats expressament pensades per a la recaudació de fons: sorteig de Nadal, festes, etc. Les despeses més grans de l'esbart són les del vestuari.

L'activitat pedagògica de l'esbart és bàsica: d'una banda, hi ha tota una transmissió educativa que sempre imposa un cert rigor i una concreta disciplina i, per l'altra, s'intenta garantir la continuïtat a través d'algú que en pugui assumir la responsabilitat. Per altra banda, es realitza una tasca d'investigació sobre les danses de Catalunya i d'altres llocs que es tradueix en un arxiu molt valuós a disposició de la creativitat en el camp específic de la seva funció.

La integració dels veïns de la Colònia Güell no ha estat mai possible malgrat els intents que s'hi han fet; això fa que l'esbart sigui només i únicament una entitat del Casc Antic.

6.2.2 Grup de Teatre de la Societat Recreativa

Existeix des del 1945 amb l'objectiu de fomentar la cultura teatral a través de les representacions i de les activitats paral.leles. Hi ha un especial interès en anar seguint els diversos moviments teatrals. De fet, la tradició a Santa Coloma de Cervelló ve de molt lluny.

El grup és de 50 persones, d'edats que van fins els 50 anys del qual unes 15 són dones. N'hi ha alguns que han nascut

fora de Catalunya. Segons les necessitats de l'obra que estan preparant, el nombre de persones pot variar augmentant o disminuint. Des de data més recent, s'ha format un grup de teatre infantil que aglutina uns 40 o 50 nens i nenes i que actuen una vegada l'any.

El sostenimient econòmic de l'entitat es fa a través de les representacions i d'ajuts puntuals o periòdics de l'ajuntament. El grup és obert a tothom qui vulgui fer teatre i els responsables són elegits per votació; de fet, l'organització és ben simple puix que hi ha una comissió de planificació i organització i una altra que es cuida de l'administració. La forma habitual de contacte és la de les reunions periòdiques.

Les activitats més corrents són els intecanvis extraordinaris amb altres grups de teatre. En aquests moments estan preparant una obra per a presentar-la a Santa Coloma i, posteriorment, a un concurs. De fet, tots són del poble, actuen habitualment en català i creuen tenir un poder de convocatòria força elevat.

6.2.3 La Coral "Columba"

Fa molts anys les persones adultes del Casc Antic de Santa Coloma de Cervelló cantaven les populars caramelles i tenien un cor parroquial; la tradició, doncs, venia de lluny.

El setembre del 1985, un grup reduït de 26 persones, 12 homes i 14 dones, començaren senzillament per aprendre unes cançons sota el mestratge del rector de la parròquia i decidiren recomençar aquella tasca tradicional. El projecte es basava en fer actes i festes com una secció de la Societat Recreativa de Santa Coloma de Cervelló i sense comptar amb cap ajut econòmic aliè.

La coral Columba resta oberta tothom i l'elecció dels responsables es fa per la via de l'oferiment voluntari o la designació.

Les activitats habituals més notòries són l'animació de la missa del gall i una cantada a la Societat Cultural i Recreativa per Nadal. De tant en tant, es participa en alguna trobada de corals en algun indret de Catalunya com és ara en projecte a Vilafranca del Penedès.

Es canta indiferentment en llengua catalana i castellana i, ara per ara, no hi ha cantaires nascuts fora de Catalunya. El poder de convocatòria de la coral Columba és l'esperable en aquesta mena d'activitats i en un nucli de petites dimensions.

La comunicació habitual entre les persones és periòdica i directa i no són pas pocs els projectes a curt i a llarg termini: voldrien cantar arreu del país; però es troben mancats de mitjans tècnics i econòmics.

6.2.4 L'agrupació d'artistes Santa Coloma de Cervelló

"Aquí tenim molts artistes", ens ha dit més d'una persona de Santa Coloma de Cervelló. Nosaltres això ni ho podem ni ho volem jutjar; el que sí és comprobable només conversant amb uns quants habitants del poble és que a Santa Coloma hi ha un especial interès per tot allò que d'una forma o una altra estigui relacionat amb l'activitat artística.

Algunes formes de l'art ja han anat sortint a mida que hem analitzat les diverses associacions existents (expressions com la dansa, el teatre, la música... tenen un lloc privilegiat entre la població de Santa Coloma). D'altres expressions més plàstiques es reuneixen sota l'agrupació d'artistes de Santa Coloma de Cervelló.

L'agrupació sorgí com a proposta del propi ajuntament ara fa aproximadament un any i mig. Feia ja temps que alguns dels que després constituirien l'agrupació havien organitzat diverses mostres d'art amb un alt grau de participació. Aprofitant aquest èxit els artistes no s'hi oposaren a la demanda de l'ajuntament i es constituí l'agrupació d'artistes de Santa Coloma de Cervelló.

L'associació, que és independent totalment d'altres associacions com la Societat Recreativa, compta ara amb un centenar de socis de totes les edats entre els quals hi ha simpatitzants, protectors i gent que hi treballa activament en l'agrupació. Generalment es dóna que molts dels socis de l'agrupació ho són també d'altres associacions com són l'Esbart, el Teatre...

El principal problema amb que es troba l'agrupació d'artistes és la manca d'un espai propi per a fer les seves activitats, que no són poques: des d'exposicions d'art (pintura, escultura, fotografia i d'altres) fins passes de videos i diapositives sobre diferents temes sempre relacionats amb el món de l'art. A més d'això, l'agrupació organitza de tant en tant sortides pels seus socis a museus o llocs d'interès artístic.

Evidentment aquesta manca d'un local, tan essencial per poder fer pública l'activitat de l'agrupació, fa que aquesta es vegi obligada a fer tractes amb la Societat Recreativa, la qual li cedeix sempre que l'agrupació ho demana un espai per a fer les seves activitats. A més d'això, els socis de l'agrupació tenen els ulls posats en la Caixa del Penedès ja que possiblement aquest organisme obri d'aquí poc una sala d'exposicions permanent. Aquesta hipotètica sala cobriria un espai que sens dubte és necessari en un municipi amb les característiques de Santa Coloma de Cervelló.

¿Podria resoldre's aquest problema d'espai físic, tan en el que es refereix al local de l'agrupació (que poc a poc es va fent petit) com a una sala d'exposicions pròpia, utilitzant algun espai dels disponibles a la Colònia Güell? El President de l'agrupació d'artistes de Santa Coloma es va declarar pessimista respecte a aquest punt. Ell creu, i com ell molts dels socis de l'agrupació, que la pugna entre "dalt i baix" impediria els habitants de Santa Coloma baixar i els de la Colònia acceptar una mostra d'art feta a dalt. Un cop més el conflicte entre dos sectors d'un mateix municipi els hi impideix col.laborar pel

benefici mutu. D'altra banda, només tres dels cent socis de l'agrupació hi viuen a la Colònia Güell.

En darrer lloc, l'ajuntament de Santa Coloma dóna una subvenció a l'agrupació però l'embalum de despeses és elevat. Si no fos pels ajuts dels socis (que han fet ja vàries rifes per tal de recaptar diners) l'agrupació d'artistes no podria viure amb la intensa activitat amb què avui ho fa. Com a exemple d'aquesta força exposem aquí la recent iniciativa de l'agrupació d'obrir una Escola d'Arts i Oficis amb un únic objectiu: ensenyar a tothom qui vulgui una mica d'això que a Santa Coloma de Cervelló en saben tant: d'art.

6.2.5 L'Associació de Pares d'Alumnes (APA) del col.legi Montpedrós

Aquesta és un entitat estretament vinculada a l'escola no solament per la seva funció concreta, sinó per la seva finalitat específica; en efecte, tota la labor que realitzen és pels nens i s'ha assumit que aquesta és una tasca que s'ha de fer.

L'entitat com a tal i regulada per la LODE i l'estatut del centre, precisament en uns moments de crisi generalitzada de treball social voluntari, troba un cert ressò entre la resta dels pares puix que la junta és integrada per un col.lectiu de 15 o 16 persones. Quan algú marxa per un motiu o altre es procura captar més gent amb una dificultat real de què els pares es decideixin, puix que es necessita un cert grau de conscienciació. Es sobre aquest tema que s'han encaminat bons esforços per part de l'APA.

En efecte, amb un alumnat d'aproximadament 285 persones l'assistència a les assemblees de l'APA és d'una cinquantena de pares dels quals alguns d'ells són el matrimoni. Per altra banda, a les reunions de nivell de començament i de final de curs convocades pel claustre els pares tampoc hi assisteixen en la mesura que seria esperable, puix que els nivells amb més presència de pares arriben al 70 %.

La primera cosa que s'ha fet és un escrit de cinc pàgines redactat per una mestra de l'escola que és psicòloga adreçat als pares amb la intenció de conscienciar-los, intentant de fer reflexionar sobre la necessària preocupació dels fills i de fer veure que el nen "passota" o trist pot tenir la seva causa en la manca d'atenció dels pares. El document té molt valor i ha estat rebut abans d'estiu per totes les famílies.

Un segon front de treball en aquest sentit ha estat l'enquesta elaborada el darrer curs per a conèixer les raons per les quals la gent no participa. Es que els temes no interessen? Es que enviant els fills a l'escola els pares consideren que ja han complert? Les respostes recollides són més de les que s'esperava i una comissió de l'APA juntament amb els mestres n'han d'analitzar els resultats. En funció d'aquests, es veurà quina és la línia que cal adoptar per a què els pares tinguin més interès per a participar.

Finalment, dintre d'aquesta preocupació s'havia pensat de posar en marxa una escola de pares. La comissió de pares encarregada del projecte, per determinades circumstàncies, va quedar desmantellada; però amb l'ajut dels resultats de l'enquesta, es pensa posar en funcionament una sèrie d'activitats com són ara temes educatius concrets tractats a través de conferències o de tallers que poguessin reunir una sèrie de pares i, a partir d'aquí, entrar en contacte. Aquesta serà certament una tasca d'aquest curs.

La feina global de l'APA és tan absorbent i la col.laboració de les persones actives tan intensa que hom acaba fent plantejaments de dubte:

> "Estic a l'APA pels meus fills i en són precisament els meus els més perjudicats perquè, al cap i a la fi, no estic amb ells".

Les relacions de l'APA amb el claustre han passat d'una tibantor històrica recent a una harmonia de treball en comú centrada en el diàleg i la comunicació. Es va entrar en la

convicció que, si els mestres i els pares estaven en males relacions, no solament no s'aconseguia res per aquest camí, sinó que el més perjudicat és l'alumne i, al cap i a la fi, si uns i altres són aquí, és pel bé dels nens i nenes escolaritzats. No es poden fer les coses sense consultar-se i no és tan difícil parlar conjuntament dels diversos projectes.

Un exemple concret d'aquesta mena de malentesos és el que es refereix a les colònies, les excursions i les sortides en general de l'escola. Com que els mestres no tenen la responsabilitat civil garantida, es negaven rodonament a sortir de l'àmbit de l'escola. Els pareś deien: "si no ho volen fer, no ho podem obligar".

Quan va arribar la festa del carnestoltes en la que tradicionalment s'havia fet una rua pel poble amb els alumnes disfressats i amb un grup d'animació pagat per l'ajuntament, els mestres es negaren a fer la festa pel carrer quan l'ajuntament ja havia contractat el grup d'animació. Els pares, per la seva banda, veien la conveniència de fer la rua fonamentant-se en la il.lusió dels mateixos nens i l'APA decidia que, si els mestres no volien participar-hi, ella se'n faria responsable cuidant-se a l'ensems de la seguretat; de totes maneres, l'APA sense els mestres tampoc apareixia com absolutament normal. Després d'un estira i arronça i donades les garanties de seguretat que donava el mateix ajuntament, els mestres van acabar canviant la seva opinió i es va arribar a un diàleg i a un acord.

Malgrat ésser l'única, no tots els nens i nenes del poble acudeixen a l'escola Montpedrós. Hi ha comptades famílies que han enviat els seus fills a l'escola de la Colònia Güell (per qüestió d'horaris, perquè a la Colònia fan escola pel matí fins les dues i a la tarda uns tallers gratuïts i sense pagar, obligatoris i voluntaris. Només fa un any que és escola pública perquè era integrant del grup del CEPEC), d'altres a l'escola Llort de Sant Boi, d'altres a les monges de Sant Feliu de Llobregat o també a escoles de Barcelona.

Hi ha un important debat entorn de la qualitat de l'ensenyament a l'escola Montpedrós i corra la veu de què la qualitat és sensiblement molt baixa. El cert és que hi ha alguna queixa puntual entorn d'algun curs determinat; però que, en tot cas, no es tracta d'un descontent general, sinó d'algun brot aïllat. I el fet és que cadascú és lliure de portar els seus fills on vulgui on els hi donaran una educació que sigui la més adient en funció dels seus criteris i de les seves personals expectatives. Dóna la impressió que hi ha hagut algú a qui ha interessat crear una mala fama que, de cap manera, es justifica. I darrera de tot, hi ha una mentalitat generalitzada que, si es vol una bona qualitat i un bon servei, s'ha de pagar; és el cèlebre debat entre escola pública i privada.

Per altra banda, no és cert que els alumnes que surten de l'escola Montpedrós tenen especials dificultats als instituts quan accedeixen als estudis mitjans. Precisament l'experiència demostra la fal.làcia d'aquesta afirmació quan per tot arreu es parla que els alumnes de l'escola surten força ben preparats, sobretot en llengua i certs tutors han comentat el fet amb mostres d'una veritable sorpresa. Hi ha factors aleatoris tan incontrolables com que el mestre agradi o no o l'adaptació mateixa dels programes escolars i, també, hi ha el típic alumne que no fa res ni aquí ni enlloc; tot plegat no desqualifica l'escola globalment en absolut.

A nivell d'APA no hi ha cap relació amb la Colònia Güell, malgrat que algunes vegades s'hagi vist la necessitat de posar-se d'acord encara que sigui només per intercanviar informació. Es retroba aquí l'etern problema:

> "Aquí s'està bastant separat de la Colònia. Ara s'ha fet aquesta carretera; però la distància és ja geogràfica. Queda lluny: tenir que passar el pas a nivell i la volta que s'ha de fer per arribar-hi; a l'ensems tan a prop i tan lluny.

Quan s'ha d'anar a la biblioteca, s'ha de fer un peregrinatge que resulta molt perillós".

Un dels fronts de lluita més vius i forts de l'APA és el que afecta als problemes d'espai. Que l'edifici s'ha quedat petitíssim ho evidencia el fet que l'escola Montpedrós fou construïda amb vuit aules i en aquests moments n'estan funcionant catorze.

Ja fa anys que s'està demanant una ampliació i l'APA ha lluitat durament en aquest sentit. El primer pas fou la demanda a l'ajuntament i a la Generalitat de Catalunya i posteriorment vindria el moviment de divulgació de la problemàtica que els afecta a partir de les campanyes de premsa escrita (sobretot, comarcal) i la ràdio. Ha estat un moviment molt gros, fins el punt de cartejar-se amb el President de la Generalitat i de mantenir un contacte i una pressió amb els Serveis Territorials d'Ensenyament del govern autonòmic. La Federació de Pares de Catalunya (la FAPAC) a la que està adherida l'APA ha fet d'intermediari en moltes d'aquestes gestions.

La primera promesa fou de realitzar una petita remodelació que no estava de cap manera d'acord amb les necessitats reals, puix que ja es feien activitats acadèmiques en llocs inadequats per causa de l'esquifidesa de l'espai; per exemple, les classes de religió o els dies de pluja s'habiliten espais al laboratori, els alumnes mengen a la cuina, la sala de reunions de l'APA es fa servir per l'educació especial havent posat els arxivadors a la biblioteca, la sala de professors és insuficient perquè de vuit mestres s'ha passat a quasi la vintena, als patis s'hi han habilitat dues aules pels pàrvuls, el vestíbul es va tancar amb un envà o tempanell per a fer-hi una aula de més, la sala de pretecnologia es va anul.lar per a fer-hi dues aules de més o menys trenta metres quadrats, per l'esport només es disposa de la pista descoberta perquè no hi ha gimnàs. Tot s'ha fet petit.

En Jordi Pujol va respondre que insistiria i es va encarregar un projecte a l'arquitecte de l'ajuntament i, quan semblava que tot estava concedit, els Serveis Territorials van dir que hi mancava una signatura de la Direcció General de Centres que no autoritzava les obres, tot i que la Direcció General d'Arquitectura sí ho aprovava.

Durant dos cursos sencers han durat les gestions i no hi hagut manera. I darrerament l'APA es reuní amb en Jordi Pujol i va enviar altra vegada una carta aquesta vegada al Síndic de Greuges adjuntant-li tota la documentació.

Precisament a les parets del centre hi ha sengles pancartes que rebutgen els bunyols ("chapuzas") perquè els pares no accepten la remodelació que s'havia ofert que al cap i a la fi era un pedaç més, un afegit en un context d'escassetat.

El conseller d'Ensenyament, Laporte, comunicava en una carta que es comprometia a fer un projecte d'ampliació total a realitzar en un termini de dos anys, que amb els set milions i mig concedits es farien dues aules més allargant el menjador de manera provisional com a primera fase, fent la cuina i el menjador independents donada el perill real pels alumnes.

En tot aquest afer de l'ampliació de l'escola, l'ajuntament ha estat en contacte constant; però fins que no s'ha mogut l'APA, no hi ha hagut cap moviment. Els pares creien que, essent l'ajuntament de Convergència, la gestió seria més fàcil; però realment quan la cosa s'ha bellugat, és quan l'APA ha fet fressa. La relació amb l'ajuntament ha estat de promeses; però no es tirava endavant. I els pares deien:

"ens posarem a exigir el que se'ns ha promès".

El delegat territorial d'ensenyament va anar a l'escola a principi de l'any passat i va explicar que es faria això o que es faria allò i els pares i els mestres s'ho van creure. El que s'ha hagut de lluitar posteriorment ha estat moltíssim perquè s'ha escorregut sistemàticament el "bulto" i s'ha fet passar amb raons àdhuc al mateix ajuntament.

La lluita es radicalitzà i es va començar a exigir terminis per escrit i com que ningú donava explicacions, s'ha hagut de tenir informació per qualsevol mena de canals. Adhuc s'informà els pares per a veure la seva disponibilitat per a fer una manifestació per a tirar-ho endavant i, quan es proposà a l'ajuntament d'ajuntar-se per a exigir conjuntament allò que havien promès, aquest responia: "No us amoïneu; nosaltres ja farem".

Finalment, es va dir que es començarien les obres el mes de desembre del 1988, després van dir que per setmana santa i ara, passat ja l'estiu, encara no s'ha fet res. Sembla que a l'agost no s'ha trobat una empresa que volgués treballar i ara es diu que es començarà el setembre. Hi ha un cert recel, encara que s'espera que la remodelació vingui de seguida per a acabar-la amb un termini de dos anys; però amb els papers firmats això no arrenca.
Aquesta és una dura i difícil lluita de l'APA.

6.3 La configuració cultural al poble de Santa Coloma de Cervelló

La normalització democràtica i la pràctica política des del 1979 al 1981 esdevé prou clara com per saber cadascú el terreny que trepitja; hi ha un procés de desectorització, de començar-se a acceptar els uns i els altres. La coral La Maquinista a la Colònia Güell va ajudar molt a aquest procés, com a projecte únic. Es dóna una gran barreja, una acceptació i un pragmatisme d'intentar tornar a entendre i a dir: quin és el nostre projecte? S'està en una situació de cohesió social entre tots els sectors amb un cert predomini del més moderat que és el que pertany més aviat a la Colònia Güell.

Malgrat tot, Santa Coloma de Cervelló és la conjunció de dos pobles iguals que no es complementaven l'un a l'altre perquè cap dels dos tenia res que li manqués a l'altre. La relació s'havia de buscar fora amb algun poble que oferís més

coses; no Sant Vicenç dels Horts, sinó Sant Boi de Llobregat que, a més, era camí de Barcelona.

Santa Coloma acaba essent un municipi policefàlic perquè és Casc Antic i Colònia Güell afegint-hi ara les urbanitzacions que són cada vegada més independents del municipi. Amb l'agreujant que, per exemple, no hi ha relació entre els nois i noies d'ambdós nuclis importants; es coneixen però no es pot dir que hi hagi una relació i es va a la festa major a Santa Coloma però difícilment s'hi participa. I això no ve d'ara, sinó que ha estat de sempre. L'esbart no té ningú de la Colònia Güell, a la Maquinista no hi canta ningú del Casc Antic, l'APA de l'escola Montpedrós es manté a distància de l'escola de la Colònia; només el grup de joves de la Colònia Güell ha aconseguit ocasionalment una participació conjunta amb alguna activitat puntual.

També hi ha el fet que històricament la gent rica del poble era la de la Colònia Güell; els altres eren pagesos. La Colònia ha vist la presència d'una minoria de gent nova que, tot i estar-hi, no fan vida de poble i són com forasters. Com que no s'hi pot edificar, hi ha un cert estancament residencial. En la hipòtesi de la quarta universitat, es generaria molta vida; però diuen els veïns que es perdria la tranquil.litat.

III. La Colònia Güell.

7 La Colònia Güell en el context de Santa Coloma de Cervelló.

7.1. Introducció al terme de colònia industrial.

Abans d'entrar en l'anàlisi del que la Colònia Güell ha estat durant l'últim segle anem a introduir el que s'entén per colònia industrial i quines van ser les primeres colònies que aparegueren.

La definició de colònia industrial va lligada a l'energia que una determinada fàbrica empri. El terme colònia significa que el tipus d'energia utilitzada és la hidràulica la qual cosa significa generalment que la localització de la colònia es troba prop dels rius, lluny de la ciutat. Per aquesta raó la colònia aïlla els seus servidors de la resta del cos social i els sotmet la vida sencera a la direcció de l'amo.

A diferència del "vapor" o edifici fabril, la colònia és la fàbrica pròpiament dita a més de l'església, l'escola, l'economat, l'escorxador, el casal recreatiu, els habitacles obrers i, sovint, les hortes que l'envolten. Així, doncs, el que més es destaca de la colònia industrial és la interdependència i proximitat entre el lloc de residència obrer i el lloc de treball.

La primera colònia industrial data del 1519 i es va formar a Alemanya sota el nom de la Colònia de Fuggeri. Però el "boom" de les colònies no arribà fins el segle XIX quan sorgeix el problema urbanístic i social dels barris obrers suburbials. Es a llavors (segona meitat de segle) quan tant a Alemanya com a Anglaterra es creen diverses colònies industrials; citem algunes d'elles: Westend (1863), Kronenberg (1873) i Alfredhod (1894) totes elles alemanyes, Port Sunlight (1887) i Bourniville (1889) com a colònies britàniques.

A Espanya el primer exemple de colònia industrial ve donat amb la **Colònia Güell.**

A Catalunya, a partir de 1868 hi hagué una recuperació de la indústria tèxtil catalana, després de la davallada que suposà la Guerra Civil dels Estats Units. Amb la Restauració es consolidà el ritme d'ascens de la indústria catalana, especialment durant el període conegut com a "febre d'or" (1876-1886), període durant el qual s'inicià l'exportació dels teixits catalans, i en general dels espanyols, cap a les colònies antillanes sense pagar drets de duanes.

Durant aquest anys d'eufòria cotonera es va perfilant la distribució de les fàbriques arreu Catalunya. Però la revolució industrial catalana tenia tres límits: la manca de matèries primes (cotó, especialment) la poca demanda del mercat espanyol i l'escassetat d'energia.

Les colònies fabrils catalanes es situen a la vora dels rius Ter i Llobregat i s'expliquen com a variants del període d'acumulació capitalista industrial.

7.2 Naixement, situació i característiques de la Colònia Güell.

El Baix Llobregat ha estat prolífer en colònies fabrils al voltant del riu que dóna nom a la comarca: la Colònia Sedó, a Esparreguera, la Colònia Bros a Martorell i, finalment la Colònia Güell.

Eusebi Güell i Bacigalupi (1800-1872), fill de Joan Güell i Ferrer, fundador de les Indústries Güell, inaugurà l'any 1890 la Colònia Güell, encara que les obres no van acabar fins l'any 1915. L'empresari català va pensar en ampliar i traslladar la fàbrica de panes del barri barceloní de Sants a un terreny adquirit per ell mateix temps enrera al terme municipal de Santa Coloma de Cervelló. L'objectiu d'aquest trasllat era construir una nova fàbrica al mode europeu, és a dir, un complex industrial i residencial pels obrers, fòrmula que estava proporcionant grans beneficis als empresaris europeus.

Junt amb aquesta estructura es portà a terme una important innovació en el camp de la maquinària utilitzada, maquinària que, donada la seva potència no es podria haver instal.lat a l'antiga fàbrica de Sants. La fàbrica Güell va funcionar des dels seus inicis moguda per la màquina de vapor de 500 c.v. de potència; ràpidament seria reemplaçada per una altra de 1000 c.v., la màquina més potent construïda fins aquell moment per la Maquinista Terrestre i Marítima.

En darrer lloc, les pròpies autoritats de la Colònia Güell van descriure amb aquestes paraules una finalitat més social que econòmica que també es buscava amb el trasllat i "colonització" de la fàbrica:

> "Llevados por el deseo de resolver el problema social en lo que se refiere a la población industrial, decidimos instalar la nueva fábrica y construir un pequeño pueblo en la finca de propiedad de D. Eusebio Güell, en Santa Coloma de Cervelló, acogiéndonos a la Ley de Colonias de 1868."

Més tard ens ocuparem d'aquesta preocupació de caire social que sembla trobar-se en els inicis de la Colònia Güell i que es centra en la millora de les condicions higièniques, d'habitació i d'alimentació dels obrers.

La Colònia Güell es situa a uns 2 Km. del Casc Antic de Santa Coloma de Cervelló i entre ambdós es troben dos barrancs que separen físicament la Colònia de la resta del municipi. La finca s'estén al llarg de 170 hectàrees de les quals 36 les ocupen 150 habitacles unifamiliars. Aquests poden ser de diferents mides però sempre consten d'una habitació pel matrimoni i una per cada fill, sala, menjador, cuina i dos patis (l'interior o eixida i l'exterior).

La població que es repartia entre els 150 habitacles és de 500 persones, just la meitat del total dels treballadors a la

colònia (actualment la Colònia Güell consta de 275 habitacles i 1.100 habitants).

A més de la fàbrica i la residència la Colònia Güell disposava durant els primers anys d'un hospital, d'una fonda, de dues escoles, d'un servei farmacèutic, d'un Convent de les Germanes Carmelites i d'una capella, la cripta de la qual va ésser construïda per l'arquitecte Antoni Gaudí. Aquesta cripta va ser lloc d'importants cerimònies religioses de l'època.

Ja per a finalitzar aquesta part introductòria, volem fer constar aquí la classificació en etapes que segons en Joan Padró, historiador i fill de la Colònia, esdevenen a la seva història; creiem que aquesta reflexió ens pot ésser molt útil per a una comprensió futura del que la Colònia Güell ha estat en el passat i del que, amb un sentit projectiu, serà en el futur. Des d'aquest punt de vista es poden distingir quatre etapes al llarg dels seus noranta-nou anys de vida:

1. Des de la fundació fins a l'advenient de la República: etapa caracteritzada pel projecte sostingut per la ideologia dels Güell.
2. Entre la República i la Guerra Civil: auge del catalanisme d'esquerres i del sindicalisme revolucionari, que finalitzà en la col.lectivització de l'empresa.
3. Durant el franquisme, fins el tancament de la fàbrica l'any 1973: manteniment del model colonial.
4. Del tancament de la fàbrica als nostres dies: crisi de la Colònia, envelliment de la població, crisi d'identitat com a poble i abandó de les responsabilitats que l'empresa havia contret amb els seus treballadors quan el tancament de la mateixa.

7.3 La Colònia Güell i la ideologia capitalista.

La tesina d'en Roberto Casteleiro (gener 1978) gira al voltant d'una hipòtesi que ens ha semblat estimulant a l'hora de començar un estudi sobre la Colònia Güell. Sota d'aquesta hipòtesi, no explicitada d'altra banda en cap moment en aquest treball, s'afirma que l'experiència de la Colònia Güell és una representació de l'esperit capitalista més "pur" i portada fins a l'extrem. La recerca del màxim benefici es situa per damunt de qualsevol pretensió d'interès social.

Partint d'aquesta hipòtesi es pot afirmar que el sistema de les colònies significà l'explotació de l'obrer o, tal com va escriure Luis Morote, la Colònia Güell va representar "explotació, màximes plus-vàlues i la religió com a veritable alienació." (1)

Tots els elements que es donen a la Colònia Güell acaben incidint en la consecució del màxim benefici com a principal objectiu. El que decidí així l'emplaçament de la Colònia a Santa Coloma de Cervelló no fou l'obtenció d'energia barata sinó la voluntat de crear unes condicions socials diferents, per tal de rendabilitzar el màxim la força de treball. Així, en una època de greus conflictes amb els treballadors, els dirigents de la Colònia Güell impedeixen de diverses formes que el conflicte obrer aparegui a l'hora que es pretén anul.lar la consciència de classe obrera. I, ho hem de dir, no hi ha dubte de què durant un llarg període de temps aquesta finalitat s'aconsegueix: la pau social va regnar a la Colònia Güell des de la seva creació fins a la II República com bé expressen aquestes paraules:

> "Deixeunos en pau als treballadors de la fàbrica del senyor Güell; som al món pera treballar i així cumplim ab nostre dever;

---

1 Luis Morote."El feudalismo en las fábricas", Revista La Publicidad, 1891.

respectats hem sigut sempre i som de nostres superiors (...)"(²)

Allò que en Prat de la Riba anomenava "virtut regeneradora" de les colònies envers els treballadors és només concebible dins d'una mentalitat fortament paternalista des de la qual es considera la classe obrera com limitada en les seves capacitats i la classe directiva com a responsable del benestar de tota la societat.

La ideologia burgesa dels Güell es va traspassar també als treballadors, tot i que les condicions laborals d'aquests en res es semblaven a la dels burgesos. Les condicions de treball a la Colònia van estar presidides per uns salaris baixos (junt a una llarga jornada laboral i la utilització de mà d'obra infantil, etc...) complementats per una assistència benèfico-paternalista que impedia situacions conflictives. Es va desenvolupar un aparell d'estructuració social que constituiria, segons paraules d'en Padró, "la gàbia daurada d'aquells treballadors". Els obrers pensaven que mal per mal segur que estarien millor a la Colònia que a una altra lloc; a més, com millor anés l'amo -a la fi un bon amo- millor aniria el treballador.

En un estat totalment provident com és el de les colònies, l'obrer perd tota capacitat reivindicativa (l'exemple dels habitacles és prou clar: si es perd el treball es perd l'ocupació per la qual cosa molts treballadors deixen de presentar queixes que podrien suposar la pèrdua del lloc de treball i de l'habitatge).

Per últim el guany del temps estalviat en transports permet no haver d'acomiadar treballadors tot i la introducció de moderna maquinària, augmentar els seus salaris en un 25%, el

---

² Manifest de protesta dels obrers de la Colònia Güell " com a protesta per les paraules pronunciades pels oradors republicans Lerroux, Iglèsias i Barbé.

pagament d'unes pensions als més grans de 60 anys i la creació d'una assegurança per malaltia.

La fundació de la Colònia Güell va ser l'aposta per un model social que, encara que mantenia les contradiccions característiques de la societat industrial, mitigava les arestes més abruptes mitjançant elements ideològico-paternalistes.

7.4 Mòbils reals de la creació de la Colònia Güell.

En aquest apartat es pretén afegir alguns objectius que van suposar el naixement de la Colònia Güell i que completen l'aspecte econòmic especificat al principi d'aquest treball. Tres són els factors a tractar:

1. Factor rural: la ciutat industrial és el context on gran part dels conflictes obrers han aflorat. Una simbiosi entre allò urbà-industrial i el món rural pretén solucionar el problema del conflicte de classes. Així, Torres i Bages afirmà:

> "Llamamos la atención a los hombres influyentes para que estudien la posibilidad y las ventajas de una alianza entre la vida del campo y la manufactura que facilite el equilibrio social y favorezca moral y (...) evite las inmensas aglomeraciones de hombres que (...) ejercen una influencia irresistible para muchos individuos..."

Juntament a una actitud fortament paternalista s'hi amaga una vegada més l'interès empresarial per evitar conflictes que puguin destorbar els seus beneficis.

Però aquest doble model de vida, el rural i l'industrial, i la seva juxtaposició no va tenir l'efecte desitjat per l'empresa, no donant-se aquesta simbiosi en cap moment.

2. Factor por: davant dels atemptats contra els principals empresaris de l'antiga fàbrica de Sants, les obres de la Colònia Güell van ésser accelerades.

3. Temor social: davant de la creixent agitació social a Barcelona s'intentà aïllar i desclassar els treballadors. Hi ha una voluntat de mantenir el treballador allunyat del seu entorn, preservant així qualsevol influència revolucionària o sindical. D'això va resultar que la consciència obrera a la Colònia Güell era molt minsa; segons diu en el seu treball l'historiador Padró:

> "A la Colònia Güell més que obrers el que hi havia era ciutadans; ciutadans híbrids d'una consciència de classe pagesa relativament recent, i una consciència obrera caracteritzada per l'acceptació dels objectius de l'amo..."

7.5 Altres elements que contribueixen al consens social

La pau social que regnà a la Colònia Güell durant molts anys s'ha de comprendre com a resultat (exitós per molts) de diversos factors que conflueixen en un sol objectiu: evitar qualsevol conflicte amb els treballadors que pogués destorbar l'ordre de la Colònia. Alguns d'ells ja els hem citat, i ja hem dit que la pròpia construcció de la Colònia es justifica manifestament per aquest motiu. Volem però, afegir-hi tres elements més:

1. L'element **nacionalista** : no hi ha dubte de què la Colònia Güell es va veure fortament influenciada pel context històric del nacionalisme català. El propi Eusebi Güell, junt amb uns altres, va ser fundador de la Lliga de Catalunya (catalanisme romàntic i conservador).

El catalanisme s'utilitzà com a model de progrés perdurable i que no s'ha de veure trencat per cap altre interès individual. El valor del poble català es recalca en nombrosos textos de l'època i s'intenta inculcar com a valor comú de tota una societat que inclou empresaris i treballadors. Un catalanisme que justificaria les relacions de producció. El catalanisme

impregnà el substrat cultural de la Colònia i vertebrà una adhesió política més forta que qualsevol altre ideologia.

2. L'**Església Catòlica** defensà des d'un primer moment la creació de la Colònia i la definí com a model empresarial per harmonitzar capital i treball. El Pare Miquel d'Esplugues, referint-se a en Güell va escriure:

> "...espill transparent i encarnació altíssima del més refinat sentit aristocràtic i de la raça..."

També resulten significatives les següents paraules citades a l'Opuscle de la Colònia Güell:

> "Gracias a la munificiencia y solicitud paternal del cristiano patrón de la Colonia (...) han alcanzado, en estos últimos años, las muchas instituciones de carácter religioso y económico-social, destinadas a mejorar la condición intelectual, moral i material de la clase trabajadora." (3)

No va ser per casualitat que la cripta fos construïda per en Gaudí en el punt més elevat de la Colònia; el simbolisme d'un espai urbà sacralitzat continua dins dels esquemes consensualistes i, per que no repetir-ho, paternalistes.

3. L'**educació** que rebia el treballador de la Colònia tenia una raó d'ésser molt evident: obtenir una mà d'obra qualificada; ara bé, aquesta educació al servei de les necessitats de l'empresa va ser viscuda pels treballadors com una gràcia atorgada per l'amo en bé de la seva cultura.

En el cas de les dones amb fills, l'existència de guarderies donava més temps a les dones per treballar a la fàbrica i alliberar-se d'aquesta forma de les dependències de la llar.

---

3 Opúsculo de la Colonia Güell, pàg. 76.

7.6 De colònia model a cooperativa

Durant el període de la Segona República espanyola la pau de la Colònia que tantes admiracions havia fet despertar per haver resolt modèlicament la conflictivitat laboral sense renunciar a l'eficàcia productiva, desapareix.

A partir de l'any 1932 començaren una sèrie de vagues que finalitzen l'any 1936 amb la fugida dels alts càrrecs de la Colònia i el posterior Decret de Col.lectivitzacions i Control Obrer. El model social establert per les colònies s'havia acabat abans de la guerra. La Colònia Güell mai més va ser allò que fou. La Colònia passava a anomenar-se ara Cooperativa de producció de Santa Coloma de Cervelló, dirigida totalment pels treballadors.

En Solé Tura resumeix aquests esdeveniments dient:

> "Els aconteixements republicans i la Guerra Civil significà la pèrdua definitiva d'una hegemonia i l'inici d'una hegemonia sota la qual els sectors obrers i populars van mostrar unes grans possibilitats de visió popular del fet nacional-català."

Aquesta intensa etapa de la història de la Colònia Güell obre molts interrogants i fa trontollar els principis en què el consens aconseguit a la Colònia va estar basat.

L'any 1943 la Colònia Güell fou venuda a la família Bertrand i Serra, que imitaria les passes dels Güell. L'any 1973 veuria el tancament de la fàbrica sense l'oposició dels treballadors per la defensa dels seus llocs de treball.

7.6 L'Ajuntament de Santa Coloma de Cervelló i la Colònia Güell: unes relacions complexes.

La primera renovació que tingué lloc després de la fundació de la Colònia Güell fou al 1894. Amb aquesta renovació ja apareixeren dos regidors de la Colònia. Però la proporció entre regidors del Casc Antic i de la Colònia es mantindria sempre en favor de Santa Coloma fins a la República.

Segons en Padró diu en el seu estudi, la finca dels Güell va ésser administrada com a patrimoni privat sense ingerències de l'Ajuntament en matèria d'equipaments i serveis:

> " Això significava tenir un guarda jurat i vigilants nocturns particulars, serveis propis d'enllumenat públic i d'abastament d'aigües, de manteniment de carrers i de la xarxa de clavegueres, de recollida d'escombraries, serveis sanitaris, escolars, cívics i religiosos."

En el cas dels serveis que havien de compartir-se (cas del metge, correus, oficina municipal...) aquests van radicar a la Colònia.

Les rivalitats entre l'un i l'altre sector començarien en el moment en què l'Ajuntament va cobrar la part de contribucions rústiques i urbanes proporcionals de la Colònia, estalviant les inversions en els territoris on ja cobrava. "Això redundà en benefici del Casc Antic", comenta en Padró en el seu interessantíssim treball.

Realment, a part d'aquesta tasca recaudatòria, l'Ajuntament no tenia cap més funció municipal, la qual cosa es convertiria en una tradició de poca intervenció de l'Ajuntament a la Colònia. El seu poder legal desaparegué formalment davant la voluntat de l'empresa. Aquesta va ser, fins el seu tancament, la veritable responsable de totes les funcions municipals, així com de l'organització dels serveis bàsics. Ens enfrontem, durant aquesta etapa, a un antagonisme clar entre el poder municipal i el poder empresarial. L'Ajuntament de Santa Coloma ben poc significà entre els habitants de la Colònia.

Amb el tancament de la fàbrica Güell s'obrí un interrogant entre la població de la Colònia: Què passaria ara amb els serveis dels quals fins el moment l'empresa se'n havia fet càrrec?

L'empresa, de seguida, es va comprometre a mantenir les tarifes (aigua i llum) de l'any del tancament. Des l'any 1973 fins avui en dia els conflictes de competències, transferències i pagaments entre el Casc Antic i la Colònia no han arribat a cap solució. L'empresa ha anat deslligant-se dels seus compromisos a mida que el deteriorament es feia més evident. Alhora, l'Ajuntament els anava agafant.

La pregunta que segueix planteja importants dubtes: ¿es tracta d'una estafa històrica de cara a uns treballadors que van deixar tot el que tenien per traslladar-se a la Colònia i que, anys més tard, es trobaven sense feina? En aquest punt, dues respostes són possibles:

a. Des d'un punt de vista de justicia històrica, l'abandó de l'empresa de les seves obligacions va ser injust.

b. Des d'un punt de vista pragmàtic, el treballador de l'empresa va quedar rescabalat després de quinze anys de mantenir els serveis i de donar facilitats a la compra de les vivendes.

El que és evident és que l'Ajuntament de Santa Coloma es troba, en el cas de la Colònia, amb uns serveis molt deteriorats davant dels quals té dues opcions: una, refer els serveis més deteriorats financiant-els mitjançant ajuts oficials, junt amb el pagament dels veïns i, segona, com s'ha fet amb la Societat d'Aigües de Barcelona, buscar empreses que s'en facin càrrec dels serveis principals.

La Colònia Güell viu un moment estrany i complex: depèn d'un ajuntament però se sent llunyana respecte d'aquest. Segons els propis habitants de la Colònia han declarat, existeix un sentiment de recel envers l'Ajuntament de Santa Coloma de Cervelló; recel que vindria explicat per la manca de claredat per part de l'Ajuntament en quan al paper que la Colònia juga respecte els seus locals socials. Tot i que l'Ajuntament de Santa Coloma no ha declarat obertament mai que tingui intenció

d'apoderar-se dels locals de la Colònia pel seu propi ús, la veritat és que l'Ajuntament és l'únic propietari. Els habitants de la Colònia Güell no gosen condicionar els locals (la qual cosa representaria una inversió econòmica que provindria de "butxaques particulars") per aquest motiu. Sens dubte, la situació hauria de rebaixar el nivell de confusió en la què s'immergeix.

Sigui com sigui, l'Ajuntament de Santa Coloma de Cervelló ha de tenir en compte una població entre la qual la tradició municipal no ha estat mai decisiva i en la qual els problemes en quant als equipaments són greus. Es important dur a terme una reflexió sobre aquest punt. --

8. La vida quotidiana a la Colònia Güell

Abans de la col.lectivització, "aquí hi havia pau". Aquesta és una de les frases repetides de forma implícita o explícita al llarg de totes les entrevistes que hem mantingut. Afegiríem que quan els antics treballadors de la fàbrica Güell es refereixen a aquest període hi ha una dosi important de sentiment d'orgull envers aquells dies passats com si tots ells fossin co-actors de la construcció d'un autèntic **model social** anomenat la Colònia Güell.

Segons les dades que havíem extret de diferents fonts bibliogràfiques, el període 1932-1936 va estar marcat a la Colònia per les vagues laborals. Però la veritat és que a les entrevistes no es reflexa l'experiència d'aquests disturbis. Tan sols va haver-hi dos breus comentaris al respecte, tot intentant treure-li importància a l'assumpte. P ens explicà el següent:

> "Les dones foren les primeres que van sortir al carrer per què els hi van posar més telers amb el mateix salari. Els homes, per solidaritat, es van posar en vaga..."

En Q va fer una al.lusió als conflictes existents amb el gerent de l'empresa:

"Vam empaitar Don Pepe. L'empresa deia que estava en mala situació però va ser una cosa demostrada que l'empresa tenia molts guanys i, per tant, es podien pujar els salaris; d'aquí s'esdevingueren els conflictes. Van haver-hi grups de piquets que volien treure profit de la situació."

El període de la col.lectivització va ésser viscut pels treballadors en un clima de consens. En P ho comentà referint-s'hi així com al període de la guerra:

"Aquí no va passar res (durant la guerra), aquí va ser després quan van haver-hi represàlies..."

Els treballadors recorden aquell període de guerra com un moment pacífic. En Q creu que:

"...aquí érem pacífics; aquí es va respectar tot, les monges van marxar tranquil.lament..."

El consens del moment de la col.lectivització va portar un grau d'eficàcia productiva que va poder ser oferta als amos, quan aquests van tornar a la Colònia, passada la guerra. En P explicà:

"Va venir Don Santiago, l'amo, i en Granyé (president de la Comissió que dirigí l'empresa durant la guerra i que va estar l'únic treballador de l'empresa assessinat després de la guerra) li va dir: aquí està tot el què nosaltres hem fet, està millor ara que quan nosaltres el vam trobar, l'hem revitalitzat: aquí ho té. El senyor Güell li va contestar: ja te'n pots anar."

El sentiment de solidaritat entre els treballadors ("sí, a la fàbrica hi havia solidaritat") és una variable important per entendre la mentalitat dels treballadors de l'empresa en aquells anys. Aquest sentiment s'expressa en un fet com va ser la donació de pell l'any 1905. Segons en Josep Padró, ciutadà de la Colònia i historiador, l'episodi de la pell -com ell li diu- va ser el fet que més va marcar la consciència del

treballador de la Colònia i que ho ha fet d'una manera fonda i persistent al pas dels anys. El seu arrelament és visible avui en dia entre els antics treballadors que encara conserven aquest fet com a símbol de la Colònia: "va ser fabulós...va voltar el món...s'havia fet una cosa ben feta...", ens explicà en P.

8.1. Trajectòria professional

Volíem saber quines eren les vies d'accés al treball en la fàbrica de la Colònia, a quina edat es començava a treballar, en quin lloc s'entrava, si es pujava de categoria ràpidament...

A la Colònia es necessitaven famílies amb molts fills per tal de tenir molta mà d'obra per la fàbrica. La Colònia es va convertir, segons les paraules de l'historiador Padró, en "un poble d'al.luvió, amb habitants procedents d'un ampli ventall de pobles i comarques agrícoles de Catalunya."

A l'estudi realitzat per ell mateix hi ha dades sobre l'arribada dels primers treballadors a la Colònia; aquestes dades confirmen que quasi un terç dels habitants provenien de la província de Barcelona (prop de la meitat del Baix Llobregat) i la resta es repartia majoritàriament entre les comarques tarragonines i altres comunitats de l'estat espanyol.

La senyora G explicà que a la Colònia tothom hi treballava, des que hi arribaven, des dels catorze anys, a la fàbrica; ens explicà que durant uns mesos (aproximadament a finals dels anys 50) les dones van ser obligades a treballar a la fàbrica.

> "Jo vaig treballar a la secció d'acabats que era la més còmoda... és clar jo no havia treballat mai i, de sobte ens van obligar a treballar a totes. Em vaig quedar en estat i ja no vaig haver de treballar més a la fàbrica... a més el meu marit no volia que jo treballés fora de casa"

Però la situació de la senyora G no va ser habitual a la Colònia; la gran majoria de les dones hi treballaven a

diferents sectors durant el període de la guerra. Quan molts homes van haver de marxar als camps de batalla, l'empresa va ser portada pràcticament per les dones. Justament la primera feina d'en P va consistir en fer els llistats de les dones que hi treballaven per tal d'organitzar qüestions referides als períodes de lactància. Ell mateix ens explica quina va ésser la seva trajectòria dins l'empresa:

> "Jo anava a l'escola nocturna. Hi va haver una reforma per beneficiar les dones davant la lactància; se'ls donava una o dues setmanes per a poder atendre la criatura. El que ens donava classes va dir: necessitem un noi... Va ésser laboriós anar-hi...; però qualsevol empassava pols. Jo tenia quinze anys. Però després vaig tornar a la secció encara que jo pensava: potser al final se'm quedaran. Em va tornar a cridar i em va dir: la feina que feies tu, la faran unes noies.
>
> Poc després va venir un anglès que feia fòrmules per a tenyir. Sabia el que feia... va fer que jo treballés a un altre lloc... jo el que volia era aprendre..."

(Aquesta al.lusió a la pols és l'única que els obrers de la fàbica Güell van fer a les condicions de treball, que van ser des d'un començament dures).

En P es va quedar a la secció de tints fins a la seva jubilació. El lapsus de la guerra civil, a la qual hi va anar a combatre en l'exèrcit republicà a Itàlia, no li va afectar en el seu lloc de treball: en P va estar reconegut com un dels més bons treballadors de la fàbrica:

> "Des de França vaig escriure una carta a l'encarregat que tenia aquí a veure si em podia aconseguir una feina a la secció on jo estava abans, on jo estava acostumat i, sí, sí... primer

jo vaig entrar de segon i, quan va morir el primer, a mi em va tocar"

En B era el químic de la fàbrica, i sempre va ocupar el mateix lloc a l'empresa. En Q va entrar a treballar a la fàbrica però sempre va anar compaginant aquesta tasca amb la de portar endavant un bar que el seu pare regentava:

"Al bar jo sentia moltes coses i algunes me les explicaven directament. El meu pare estava molt ben relacionat. Ell tenia coneixença de tot."

8.2 Salari i habitacle

La Colònia Güell fou d'una manera evident i manifesta la voluntat de crear unes condicions socials diferents, per tal de rendabilitzar d'una manera òptima la força de treball, tal com en Padró escriu.

Sembla no haver-hi discussió sobre el nivell dels salaris que l'empresa dels Güell pagava als seus treballadors:

"Aquí pagaven una misèria, anaves vivint però malament",

va dir amb un cert èmfasi la senyora G i des de la seva perspectiva de mestressa de casa ella en podia opinar amb coneixement de causa.

Les característiques específiques de la forma de viure a la Colònia, el fet de la dependència directa entre feina a la fàbrica i habitacle és vist pels antics treballadors, i amb la perspectiva que el temps els hi ha donat, com una "autèntica dictadura". En aquest punt és on hem trobat un major nivell de coneixement d'una realitat amagada en molts casos però no per això menys real. "Aquí estaves lligada a la casa", va dir la senyora G. "T'obligaven (els amos) a treballar a la fàbrica si volies viure a les vivendes", opinà en Q. "Tothom hi treballava a la fàbrica. Si algú es casava s'havia de posar a viure amb els pares perquè no es feien més cases noves.", explicità en P.

Tot i amb això, el fet de què la Colònia fos envejada pels treballadors d'altres pobles de Catalunya va anar sortint sovint a les diferents xerrades. Un altre cop aquell vell orgull o potser també una antiga por a possibles represàlies.

En Q va fer l'observació següent:

> "El salari no era molt alt però la vivenda, la cooperativa... El sou estava comparativament molt bé, aquest poble era envejat...els serveis et fiaven, t'ajudaven."

L'amplitud de l'habitatge era, si més no, escassament suficient. Aquest punt és poc valorat per una població que es sentia orgullosa del seu mode de viure.

A més dels serveis especificats per l'empresa, els treballadors confiaven en la bona voluntat dels amos. La ideologia paternalista que els Güell van intentar inculcar va aconseguir implantar-se fortament entre els treballadors de la fàbrica.

En P, que va conèixer directament els amos ens explicà:

> "Si un anava amb molta necessitat, Don Santiago t'ajudava; per exemple el meu pare es volia operar de l'estómac i, on havia d'anar si el que es cobrava era una misèria?... hi va anar Don Santiago, li va escriure una carta, i el van operar."

El nom dels Güell és intocable encara avui entre els habitants de la Colònia. El respecte i l'admiració cap a allò que van fer els amos a la Colònia continua existint entre els habitants d'un nucli en la qual presideix la plaça del poble el monument del fundador i primer amo, en Joan Güell.

El canvi d'amos de la família dels Güell a la dels Bertrand i Serra va ser viscuda pels treballadors més com una continuació que com un trencament. En Q digué:

> "Es va notar perquè els Bertrand eren uns negociants però no fabricants; així com els

> Güell tenien això com si ho sentissin, els Bertrand eren uns negociants, encara que també van captar-ho."

8.3. El tancament de la fàbrica al 1973

El tancament suposà un desequilibri per un sistema social que havia estat generat al voltant de la producció industrial de tots els habitants en la mateixa empresa. El període que va des del tancament de la Colònia fins els nostres dies és, segons en Padró, "un període caracteritzat per l'eclosió de la crisi de la Colònia, per un progressiu envelliment de la població, per la crisi d'identitat com a poble i pel progressiu abandó de les responsabilitats que l'empresa havia contret amb els seus treballadors en el moment del tancament de l'empresa."

Els treballadors van viure el tancament de la fàbrica com un "trauma molt fort". En P ens explicà:

> "El dia que es va dir que es tancava la fàbrica va ser un dia de dol, va ser trist, trist. Es clar, ningú creia que anaven a tancar la fàbrica per què teníem molta feina, però es veu que això es va provocar per la gent nova que arribava i no sabien res... El director em va cridar per dir-me si volia anar a treballar a Figueres amb ell. Em vaig emportar dues noies d'aquí".

8.4. La Colònia avui

"Avui ja no és el mateix d'abans"; aquesta és la frase que es va repetint a les diferents xerrades que hem mantingut. La vida associativa que tanta importància havia tingut a la Colònia "s'ha perdut molt". Els habitants de la Colònia es queixen d'un excessiu protagonisme de l'Ajuntament de Santa Coloma de Cervelló a la Colònia i algunes vegades, com en el cas de l'aigua, d'una

actuació per part de l'Ajuntament que no beneficia els interessos generals de la Colònia sinó els particulars d'alguns.

La senyora G es referí a la manca de transports que l'impedeix d'anar a altres pobles ara que no té transport particular. Tampoc no troba cap entreteniment a la vida de la Colònia, on creu que falten diversions i activitats.

Tot i amb això tots coincideixen en què hi ha molta gent jove que vol venir aquí a viure per la tranquil.litat que es respira dins d'aquest paratge tranquil que es troba situat en ple cor d'una comarca industrial. Els joves, però, no troben cap habitacle a la Colònia.

Induccions generals.
Perfil social de Santa Coloma de Cervelló

Només quatre ratlles a manera de síntesi entorn de tot el que ha estat analitzat en els diferents apartats de l'anàlisi:

1. Urbanisme.

Hi ha hagut a Santa Coloma un increment notable de les parcel.lacions en un context que revela la importància agrícola del municipi per respecte a la comarca del Baix Llobregat tant pel que es refereix al conreu de terres com pel que fa a la notable proporció de superfície regada.

L'increment residencial actual és feble; però hi ha la sospita d'un possible creixement futur considerant els actuals planejaments residencials del municipi; de totes menares, de cap manera es pot pensar amb la possibilitat de doblar la població resident en aquests moments.

Santa Coloma de Cervelló té una relativa importància en l'acolliment de la segona residència que, segons sembla, lentament es va convertint en primera. De totes maneres, el lent creixement de famílies no ha fet variar la densitat familiar, perquè es manté sensiblement al ritme de les poblacions que no s'han vist massa afectades per les migracions més recents.

2. La població

El creixement recent de Santa Coloma de Cervelló és més aviat alt, donant-se una estructura d'edats madura i amb tendència clara a l'envelliment.

La densitat de la població és baixa en el context d'un ritme del creixement natural alt, encara que dintre d'uns paràmetres esperables, i un fort moviment immigratori tenint compte la naturalesa de la seva població.

L'activitat també és relativament alta, malgrat que es trobi dintre la mitja comarcal, sobretot considerant l'edat elevada de la població. El ritme d'aquesta activitat en el sector terciari segueix una corba ascendent, en contrast amb els altres sectors de producció (exceptuant per la indústria els rams del metall, el cautxú i la química). Els homes ostenten una taxa d'activitat molt més alta que la de les dones.

Pel que es refereix a l'ocupació, el sector industrial, la construcció, l'administració, les professions liberals i el comerç són els que ocupen més persones a Santa Coloma de Cervelló. La població inactiva, més elevada al Casc Antic (més mestresses de casa i més estudiants), s'ha incrementat sobretot pel gran pes dels pensionistes que precisament són més nombrosos a la Colònia Güell. Les indústries manufactureres, la construcció i les de transformació de metalls són les que generen més ocupació al municipi.

Electoralment, en el context d'un procés invers d'electors al Casc Antic (increment) o a la Colònia Güell (descendent) i una intensificació de l'abstenció arreu, la dinàmica ha transcorregut des d'una opció localista singular i

forta vers una polarització electoral progressiva entorn del grup de Convergència i Unió.

L'associacionisme voluntari a la Colònia Güell ha passat d'una cohesió generada per la tutela econòmica i ideològica dels propietaris de la indústria, a una ambigüitat associativa confiada a la responsabilitat dels veïns. Hi ha uns requeriments clarament expressats a aquest respecte: d'una banda, més coordinació i potenciació de la vida associativa local des de les instàncies de l'ajuntament i, de l'altra, una definició clara de la disponibilitat i la responsabilitat dels locals existents.

Al Casc Antic, en canvi, sense una forta tradició cultural i amb un important component rural, la vida col.lectiva es polaritza en el Centre Cultural i Recreatiu i en algunes activitats destacables, algunes d'elles de forta qualitat, important ressó i naturalesa singular. I hi ha també uns requeriments formulats: la disponibilitat d'una biblioteca i el proveïment de centres recreatius pels joves amb una garantia de continuïtat des de dalt.

Culturalment, Santa Coloma de Cervelló és un poble policefàlic segmentat i distanciat ja geogràficament.

3. La Colònia Güell

Va nèixer de la conjunció dels interessos del capitalisme d'inici d'aquest segle i de la voluntat de reforma i protecció dels treballadors en aquella època concreta. Es una barreja de "ruralitat industrial", por a la classe treballadora, dispersió de les concentracions obreres i imposició ideològica (nacionalisme, catolicisme i disciplina educativa).

La distància real i el sentiment de llunyania de la Colònia respecte al municipi és un fet incontestable i origen constant de recels i malentesos amb un contacte difícil i trencat des de molts anys. Es dóna un desig d'apropament de les instàncies municipals als interessos i preocupacions concretes dels actuals veïns de la Colònia.

Suggerències de política municipal

No és tasca de la sociologia expressar el que la societat ha d'ésser sinó únicament l'observació de les coses tal com són. Però amb ànim de fer un servei, intentarem insinuar algunes propostes que es desprenen directament de l'anàlisi realitzada.

1. Sembla del tot fora de lloc tenir una excessiva preocupació sobre la possible implantació de la quarta universitat a Santa Coloma de Cervelló. Almenys per dues raons: aquesta és una decisió política que s'escapa del control municipal i, per altra banda, en la hipòtesi d'una determinació en aquest sentit, és aleshores que caldrà actuar en conseqüència atenint-se als requeriments que comporti la nova instal.lació als diversos serveis municipals.

2. El creixement de la població sobretot pel que es refereix a la planificació residencial intensiva (l'Eixample Residencial) que afecta el Casc Antic, modificarà notablement la morfologia de la població descartant d'entrada que arribi a doblar la capacitat demogràfica d'aquest. Els canvis demogràfics esperables es centren, sobretot, en l'allau de matrimonis joves preocupats d'un assentament que millori la seva qualitat de vida i amb un poder adquisitiu relativament apreciable; això pot traduir-se en un increment notable o, al menys, important de la població a escolaritzar amb conseqüències immediates en les preocupacions consistorials que es centren en les infraestructures indispensables afectant la infància i l'adolescència.

3. Per altre banda, l'assentament observat de noves famílies que progressivament van convertint la segona residència

en primera, tendencialment es pot traduir, segons que sembla, en un allau relatiu de població jubilada o en vies de jubilació que pot agreujar considerablement el desequilibri demogràfic actual d'una població amb tendència clara a l'envelliment.

Aquest ha d'ésser un element de reflexió que ha de portar a la posició d'un acolliment d'aquest tipus de població tant pel que es refereix a la infraestructura urbanística com els equipaments propis d'aquestes edats.

4. La situació de les dones a Santa Coloma de Cervelló no revela cap especificitat pròpia que la pugui diferenciar de les condicions de vida i treball de gran part de les dones a Catalunya.

El fet de què la població activa masculina sigui el doble de la femenina reflexa una situació preocupant i generalitzada. Ara bé, a Santa Coloma de Cervelló la quantitat de dones que busquen una primera feina (i que per tant passa a constituir-se en població activa femenina) és mes gran que la dels homes; això implica, per una banda, un important interès per part de les dones en treballar i, d'altra, una dificultat molt més gran entre les dones que entre els homes per aconseguir un primer lloc de treball.

Hem de fer constar també en aquest apartat de suggeriments la "sospita" que surt de l'observació del moviment padronal. Sembla ser que moltes de les dones que figuren com a mestresses de casa en els padrons són també treballadores en certs sectors de l'economia submergida. En aquest punt la nostra tasca no pot anar més enllà perquè, com se sap, l'estudi d'aquest sector de l'activitat "negre" és molt difícil d'analitzar.

5. Tenim, doncs, a Santa Coloma de Cervelló la urgència d'unes intervencions que preventivament no s'haurien de fer esperar des de les instàncies municipals:

-- Clarificació amb els veïns de de la Colònia Güell de la veritable disponibilitat i responsabilitat dels locals

existents. Cal anar més enllà dels conflictes històrics i abordar la realitat actual amb coratge i sense ambigüitats.

-- Coordinació i potenciació de la comunicació entre les dues comunitats existents (Casc Antic i Colònia Güell) endegant com a primer pas polítiques d'intercanvi i de suport a les diverses entitats que treballen en una línia associativa concreta i amb interessos divergents. En aquesta direcció caldria fer especial atenció a possibilitar centres recreatius, culturals i esportius garantint la continuïtat de les entitats i donant suport a les iniciatives existents.

-- Atac frontal als problemes generats per la manca de transport públic, atenent-se sobretot als conflictes de desplaçament i incomunicació de la població jove i gran.

-- Resolució enèrgica dels problemes actuals d'espai a l'escola, sobretot tenint en compte les hipotètiques futures tendències.

-- Negociació amb la Caixa del Penedès o amb alguna altre entitat financera per a poder disposar efectivament d'una biblioteca al Casc Antic al servei de la població que hi resideix.

-- Mostrar una prioritat urbanística en la neteja dels boscos inclosos al municipi amb la preocupació de sanejar ecològicament l'espai forestal i, indirectament, d'evitar possibles incendis que podrien tenir un caire catastròfic.